

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

המשיח הוא 'גואל אחרון'.
הוא צריך לגאול את הסוף, להגיע לתכלית על ידי עשייה,
להגיע לתיקון עולם, לא רק העולם היהודי אלא העולם כולו.

[מתוך השיעור "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"]

כִּי־תֵשָׂא — פֶּרֶה תִשֶׂפֶג

כִּי־תִשָּׂא – פֶּרֶה ה'תשפ"ג

04 "אור חדש" של "אין כל חדש"
נקודה מעובדת
המבט החדש של המשיח על המציאות

25 הניגון החסידי
ניגון מספר 532
מח"י אדר א' תשפ"ב

05 "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"
זרימת קו הזמן ממשה למשיח
התבוננות בגלגול נשמת משה עד משיח
ובשינוי היחס למציאות הגשמית

26 הסיפור החסידי
פרשת פרה
נסיעה לצדיק הדור

21 כח התפלה
קול שמחה
התפילה בעצם האדם

28 מענות ותשובות
תשובות הרב לשואלים
מכתב ניוחמים לרב שמואל יניב

23 הקונה והמקנה
"יוצאה והיתה" – הערות במסכת גיטין
הצלחת הנישואין בהודאה הדדית

29 פֶּאֶזוֹר לְעֵבְרִים
קְטָרֶת הַסִּפִּים
רְזִי יִלְפֹד אוֹתָנִי עַל הַחוּשׁ הַכִּי מְשִׁיחִי –
חוּשׁ הָרֵיחַ וְעַל סוּד הַקְטָרֶת הַקְטָרֶת

העלון מופק ע"י עמותת אוהבים להיות יהודים

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | עיצוב: דעה צלף אביחיל | מערכת: הרב יוסף פלאי, בעז יעקבי ואיתיאל גלעדי

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראי **נפלאות** היקרים בתוך כל בית ישראל. פורים אמנם מאחורינו, אבל אנחנו עדיין **"מרבין בשמחה"** עם גליון חדש - שירד לדפוס בעיצומן של ההכנות ל"ימי הפורים" - **"לפרשת כי תשא ושבת פרה, מלא בכל טוב.**

מה בגליון?

השבוע סובב כל הגליון על **שיעור מרכזי** אחד, שיעור ז' אדר - **"הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"** - שנמסר [באנגלית] בבית הכנסת שירת דוד באפרת.

בשיעור מתבונן הרב **בדמותו של משה רבינו** - מתוך הכרה כי **בכל יהודי ניצוץ מנשמתו** - ובגלגולו במהלך הדורות **עד לנשמת משיח**. תוך כדי ההתבוננות עולה **ההבדל בין נשמת משה רבינו ה'שמימית' לנשמת משיח ה'ארצית'**. משה רבינו גואל את הסוד הפשוט של הכתר, את האמונה הפשוטה והתענוג הפשוט, כשהוא מחדיר אותם אל המודעות. משיח יגאל את התענוג התחתון ואת היחס למציאות הגשמית, ליש הנברא, כאשר הוא יגלה ש"הכל הוא ה'" ויגאל את הטבע היהודי. התגלות משה-משיח מדור לדור חותרת לתכלית **תיקון התענוג היהודי ומימוש הטבע היהודי בארץ ישראל**, כפי שמבואר **בכתבי האריז"ל ובחסידות.**

לכבוד **שבת פרה, מדור הסיפור החסידי** עוסק **בנסיעה לצדיק הדור** דווקא בשבת זו **ובעבודה השייכת לשבת זו**. **במענות ותשובות** תוכלו לקרוא את מכתב הניחומים של הרב לרב שמואל יניב שליט"א, מותיקי התלמידים וסב הקדושים **הלל מנחם יוגל יעקב יניב**, ה' יקום דמם.

סדר לימוד לשבוע פרשת ויקהליפקודי הבעל"ט: **משנה** מגילה פרק ג; **נ"ך יומי**, ספר זכריה פרק יד, ספר מלאכי כולו וספר משלי עד פרק ג.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

להקדשת הגליון או מדור לזכות או לע"נ יקיריכם

שלחו הודעה לאלעזר במספר 052-5065243

נקודה

מעובדת מתוך השיעור

"אור חדש" של "אין כל חדש"

הממשות של המציאות ומאיין אותה. בהמשך, בכל הדורות, משה חוזר שוב ושוב כדי לתקן את המדות שלנו ולהתאים אותן אל האמונה המתגלה בתוך השכל האלוקי של התורה. לעומתו משיח הוא "גואל אחרון" – הוא גואל את ה"אחרון", את המציאות התחתונה והירודה ביותר. משיח חווה את המציאות כבעלת ישות ממשית ולא מנסה לבטל אותה. אדרבא, משיח בא לחשוף את האלקות הטמונה בנו ובמציאות כולה. פניו החדשות של המשיח "שיהיה" מתגלות בסיום הפסוק – "וְמָה שְׁנַעֲשֶׂה הוּא שְׁיַעֲשֶׂה וְאִין כָּל חֶדֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמַיִם": משיח בונה־מגלה בארץ ישראל את הטבע היהודי, בו נחשפת ההתאמה בין הרצון האנושי לרצון האלוקי וניתן לחיות חיים יהודים טבעיים ללא כל ציווי חיצוני – "מָה שְׁנַעֲשֶׂה הוּא שְׁיַעֲשֶׂה" בדרך ממילא, מתוך מודעות טבעית. בעולם הזה נדמה שתחת השמש אין כל חדש, ולכן חבל לעסוק בו ובענייניו ועדיף לעסוק בעניינים הנפלאים שמעל השמש. אך משיח יקרא זאת למעליותא – עצם מציאותו של ה', שאין בו כל שינוי וכל חידוש, מתגלה ב"אין כל חֶדֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמַיִם" של המציאות. דווקא "היש הנברא" משקף את "היש האמיתי". ב"אור חדש על ציון תאיר" מגלה המשיח ש"אין כל חדש". תורתו היא "תורה חדשה" המגלה את האלקות מתוך ובתוך המציאות – "אמת מארץ תצמח".

הקב"ה ממלא ימיהם של צדיקים והם נולדים ומסתלקים באותו יום. אבל אצל משה רבינו כתוב סדר הפוך: "בשבעה באדר מת ובשבעה באדר נולד" – משה רבינו לא רק מסתלק ביום בו נולד, הוא גם נולד מחדש ביום בו הוא מסתלק. "אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא" ובכל דור נולד משה מחדש בהתאמה לדור החדש. בסופו של דבר "הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון" – הוא עובר 'מהפך מושלם' ממשה למשיח. על מעבר משה מדור לדור נדרש בתיקוני הזהר הפסוק בקהלת "מָה שְׁהִיָּה הוּא שְׁיַהֲיָה וְמָה שְׁנַעֲשֶׂה הוּא שְׁיַעֲשֶׂה וְאִין כָּל חֶדֶשׁ תַּחַת הַשָּׁמַיִם" – "מָה שֶׁהִיָּה הוּא" ראשי תיבות **משה**. אם נדייק, הרמז של **משה** ה'מזוהה' והמוכר לנו מופיע בעבר ובהווה, "מָה שֶׁהִיָּה [בעבר] הוּא [בהווה]", אך גלגולו העתידי־האחרון, כמשיח, "שיהיה [בעתיד]", כבר חורג מהרמז ומשה מקבל פנים חדשות ואחרות. מה ההבדל? משה הוא "גואל ראשון" – הוא גואל־מבטא את נקודת ה"ראשון" שחבויה בכל יהודי. הוא לוקח את האמונה הפשוטה, שהיא ירושה לנו מאבותינו, ומחדיר אותה בתוך הדעת־המודעות שלנו. הוא מביא את הקשר היהודי הישיר עם ה', קשר פשוט ורווי תענוג, אל תוך תורה אותה ניתן ללמוד ולהבין. משה, שאומר "ונחנו מה", מאיר אל המציאות אור אלוקי שממוסס את

שיעור

זרימת קו הזמן ממשה למשיח

"הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון"

קיצור מהלך השיעור

את חדש אדר – "ירח שמת בו משה" – מלווה ההתבוננות בדמותו של **משה רבינו**, הסתלקותו ולידתו. **פרק א** עוסק בהתגלגלות משה **מדור לדור** על קו־הזמן תוך התאמה מחדש **לכל דור** ומשתמש במערכת "שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע" להסבר ההתקדמות. **פרק ב** ממשיך את ההתבוננות במשה ה'שמימי' ומשיח ה'ארצי' דרך יחסי **השלום והאמת בשמים ובארץ**. **פרק ג** מלמד על התפקידים השונים של **משה ומשיח** באמצעות מושגי **המים, הרקיע והארץ** ומסביר כי אנו חותרים לתיקון **התענוג הגשמי והטבע היהודי**. **פרק ד** מתבונן בפסוק הרומז לגלגולי משה, "**מה שהיה הוא שיהיה**", וחושף גם בתוכו את ההתקדמות ממשה למשיח, מהתאינות המציאות לחשיפה כי כל **המציאות כולה היא ה'**. השיעור נמסר באנגלית בבית הכנסת של קהילת "שירת דוד", בראשות ידידנו ר' שלמה כ"ץ, בעיה"ק אפרת.

הסתלקות ולידת משה מחדש

היום יום מאד מיוחד – ז' אדר, יום ההולדת ויום ההסתלקות של משה רבינו. חז"ל מלמדים אותנו בגמרא³ שהמן שמח כאשר הגורל נפל לו על חדש אדר כי הוא ידע שזהו החדש בו מנהיג ישראל הסתלק. הוא חשב שזהו חדש טוב בשבילו כדי לעשות את העבודה הרעה שלו, מחשבתו הרעה. הוא לא ידע שזהו גם

א. גלגולי משה – מהשמים אל הארץ

תודה ר' שלמה. זהו מקום חדש – השיעור כאן הוא עדיין בגדר חנוכת הבית. שתהיינה כאן הרבה תפלות לבביות בבית הכנסת, שהן תעלינה אל ה' והוא יענה לתפלות – וזוהו יביא משיח. אנחנו צריכים לעשות כל שביכולתנו להביא משיח⁴.

א שיחת כ"ח ניסן תנש"א.
ב מגילה יג, ב.

נרשם ע"י איתיאל גלעדי. לא מוגה. אור ליד' אדר תשפ"ג (אנגלית) – ביכנ"ס שירת דוד, אפרת.

מישהו יושב ועושה מבחן – מבחן של הרבנות
בהיכל שלמה – ופתאום נגמר הזמן למבחן,
צריך לסיים, אומרים לו 'your time is up'
(הזמן שלך עלה). אם הזמן כל הזמן יורד, למה
לא אומרים לו 'your time is down' (הזמן
שלך ירד)? כמובן, היה אפשר לומר 'your time
'is over' – 'הזמן שלך עבר', זו דוגמה יפה לכך
שהמלה בעברית ובאנגלית כמעט זהות. אבל
הניב כאן מדגיש שכאשר הקו מגיע לקצה יש
קצת עליה, up (כמו 'עף' בעברית... – 'up
and away' – 'עף' פירושו גם כפול^ט, יש בסיום
הקו איזו הכפלה שלו). כאשר מגיעים לסוף יש
עליה שלמה של הכל.

הדורות יורדים לקראת משיח ובכל דור משה
רבינו של אותו דור הוא המשיח הפוטנציאלי –
הוא המתאים בדיוק לדור הזה. לא יכולה להיות
אותה הופעה של משה רבינו בדור הבא – צריך
הופעה חדשה. לכן משה רבינו צריך להסתלק
ולהוולד מכוון לזמן, כמו כלי נגינה שצריך לכוון.
בכל דור יש כוונון חדש, יש צליל חדש, והמנהיג
שמנגן בו צריך להתאים. זהו משה רבינו שנולד
מחדש בכל דור.

הנושא שלנו הערב הוא מאמר חז"ל לגבי
משה רבינו – "הוא גואל ראשון והוא גואל
אחרון". אפשר לפרש לא רק שמשה הוא הגואל
הראשון, בדור הראשון, והגואל האחרון, בדור
האחרון, אלא שהוא גואל את ה"ראשון" והוא
גואל את ה"אחרון". הדור הראשון הוא הדור
שמשה רבינו הוציא ממצרים, דור דעה – דור
ששייך לענין של משה רבינו עצמו. כתוב בספר
התניא^ט שמשה הוא הדעת, ניצוץ הדעת שבכל
אחד מאתנו – היכולת של כל אחד מאתנו
להתקשר לה' היא הדעת שלו, ניצוץ משה רבינו
שבו. הדור שנכנס לארץ כבר אינו דור דעה.
זהו דור חדש שצריך פנים חדשות, מנהיג חדש,

יום הולדתו של משה, בו מזלו גובר. הצדיקים
הגדולים הסתלקו ביום שנולדו, אבל אצל משה
רבינו זו לא רק הלידה לפני שהוא הסתלק –
הוא גם נולד מחדש כל שנה באותו יום.
זו כוונה מיוחדת היום, שמשה רבינו נולד
מחדש עכשיו. הוא נולד מחדש בתוך הנשמה
שלנו. כתוב^י שבכל יהודי יש ניצוץ משה רבינו,
והניצוץ הזה נולד מחדש היום. יש כאן את כח
הציבור – הרבה מנינים, כ"י – והוא נותן יותר
כח ויותר השראה בעובדה שמשה רבינו נולד
כעת מחדש.

התכוונות משה עם ירידת הדורות

למה צריך שכל פעם משה רבינו יפטר
מהעולם ובאותו יום יוולד מחדש? כי במעבר
מדור לדור הדורות יורדים. בתחלת הבריאה
היה אדם הראשון, אברהם
אבינו, יצחק אבינו, יעקב
אבינו, השבטים, משה
ואהרן – למה הם צריכים
להסתלק? כי צריך להגיע
מנהיג חדש שמתאים לדור
שלו. זו הסבה שצריך
הופעה חדשה של משה
רבינו בכל דור – הוא צריך להתאים לדור שלו.
הקשר בין מנהיג לדור שלו הוא כמו תנונה, צריך
שתהיה התאמה^{יא}.

בקבלה הסוד של הזמן – שנמשך תמיד,
יורד תמיד – הוא סוד הקו^{יב}. בתחלת הבריאה
ה' עשה צמצום והמשיך לתוכו קו של אור^{יג}.
מאז הקו ממשיך לרדת וזהו סוד הזמן. כאשר
הקו יגיע לתחתית – יבוא משיח^{יד}. איך אומרים
באנגלית שלמישהו נגמר הזמן? לדוגמה, אם

ג ר"ה יא, א (ובכ"מ).

ד ראה תניא פמ"א.

ה וראה ערכין יז, א.

ו ראה פתחי שערים נתיב פרצוף א"א פתח כד; מבחר
שיעורי התבוננות ח"ד עמ' 191.

ז ע"ח ש"א ענף ב.

ח ראה לקמן הערה יג.

ט שמות כח, טז ובאונקלוס. ראה זהר ח"ג רפה, ב.
י ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים
ויחי; תו"א משפטים עד, ג.
יא פמ"א.

כאשר מתייחסים לתורה ולמצוות כשיר אנחנו מנגנים יחד סימפוניה גדולה לה'. הדבר הזה מתגלה בפנימיות התורה

בזיווג תמידי^ט. "שיר משולש" הוא שלש המדות הבסיסיות של הלב – אהבה (חסד), יראה (גבורה) ורחמים (תפארת). אלה שלשה הרגשות הבסיסיים. אם אתה אדם רגשן אתה שר ה"שיר משולש" של הספירות. אבל אם אתה אדם פעיל, מעשי, אתה שר "שיר מרובע" – השיר שכנגד ארבע הספירות נצח-הוד-יסוד-

מלכות, ארבעת הכוחות הפעילים של הנפש. נצח הוא נצחון, הוד הוא הודיה, יסוד הוא כח של מימוש עצמי שנקרא אמת^כ (ביסוד המובן של אמת הוא הגשמה) והספירה האחרונה – התכלית של הכל – היא מלכות. אנחנו יורדים בהתמדה אל המלכות, אל החזון העתידי בו ה' יהיה מלך על כל הארץ – "והיה הוי' למלך על כל הארץ ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"^{כד}. הנשמה שמביאה לידי ביטוי את המלכות היא משיח – משה האחרון.

גואל ראשון – ה"שיר פשוט" ל"שיר כפול"; גואל אחרון – "שיר מרובע"

משה רבינו הראשון, שנתן לנו את התורה, מתקן את ה"שיר פשוט" ואת ה"שיר כפול". כאשר ה' דבר למשה רבינו לראשונה, למנות אותו לגאול את ישראל, הוא קורא לו כפול – "משה משה"^{כז}. יש כמה שמות כפולים בתנ"ך^{כח}, שבכולם יש קו באמצע – "פסיק טעמא בגוויהו" – ורק "משה משה" לא פסיק טעמא בגוויהו"^{כט}. ה"פסיק" הוא צמצום, ואצל משה אין צמצום בין שתי המדרגות. מה הכוונה?

נשמה חדשה שמתאימה בדיוק לדור אותו תנהיג. הדורות יורדים כל הזמן, והדור האחרון נקרא "עקבתא דמשיחא"^{יב}. כתוב בזהר שהמשיח יבוא כאשר "מטו רגלין ברגלין"^{יג} – כאשר הכל יגיע הכי למטה.

"שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע"

התורה שמשה רבינו נתן לנו נקראת שירה. מהפסוק "ועתה כתבו לכם את השירה הזאת"^{יד} לומדים^{טו} שיש מצוה לכתוב ספר תורה – הכל שירה אחת גדולה. כל לימוד התורה צריך להיות שירה^{טז} – הכל הוא שיר. כאשר מתייחסים לתורה ולמצוות כשיר אנחנו מנגנים יחד סימפוניה גדולה לה'. הדבר הזה מתגלה בפנימיות התורה.

זהו מסביר כך את עשר הספירות שעל ידן ה' ברא את העולם – "שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע"^{יז}. זו ספירה מ-1 עד 4, 1-2-3-4, משולש של 4, שעולה סך הכל 10 – כך מוסבר בזהר למה יש עשר ספירות, והכל שירים. יש כמה פירושים^{יח} מהם ארבעת השירים – או המנינה, או ההרמוניה, או הקונטרפונקט – וכולם נכונים. בכל אופן, כל המציאות היא "שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע".

כאשר חוזרים למושגים המקוריים של הספירות, "שיר פשוט" הוא כתה. "שיר כפול" הוא השכל, חכמה ובינה, אבא ואמא בתוך השיר. הם נקראים "שיר כפול" מפני שהם

יב ראה עמק המלך ש"ה פס"ו.

יג זהר ח"ב רנח, א.

יד דברים לא, יט.

טו סנהדרין כא, ב; רמב"ם הלכות תפלין ומזוזה וס"ת פ"ז ה"א.

טז וראה מגילה לב, א וסנהדרין צט, ב.

יז זהר ח"ג רכז, ב; הקדמת תקו"ז ג, א. ובכ"מ.

יח ספר הנפש פ"ד הערה לט; שיעור כ"א חשון תשע"ג.

יט ראה זהר ח"א קכג, א.

כ ראה סוד ה' ליראיו ש"א פ"ב (ובשיעורים בסוד ה' ח"ג שם).

כא זכריה יד, ט.

כב שמות ג, ד.

כג בראשית כב, יא; שם מו, ב; שמואל"א ג, י.

כד ע"פ שמות רבה ב, ו; זהר ח"א קכ, ב; ח"ג קלה, א.

ב. שלום בשמים ובארץ חיבור המים והאש

משה הראשון הביא תורה מן השמים. ה' ברא את השמים מיסודות מנוגדים, אש ומים יחד^כ. אותה תופעה משתקפת גם בשם **משה**, שמתחיל באותיות **מש**. בספר יצירה^{כט} מ היא האות של **המים** ו-ש היא האות של **אש**. אלה גם שתי האותיות הפותחות את המלה **שמים**, אך בסדר הפוך – קודם ה-ש של **אש** ואז המילה **מים** במלואה. גם **משיח** מתחיל באותן שתי אותיות, **מש**, **מים** ואש. שניהם, **משה** ו**משיח**, באים לאחד **אש ומים**^ל.

כתוב באיוב "המשל ופחד עמו עשה שלום במרומיו"^{לא}. כולם מכירים את הביטוי "עשה שלום במרומיו" – אומרים אותו בסיום כל שמו"ע וכל קדיש. חז"ל לקחו את הביטוי הזה מתוך הפסוק והמשיכו אותו – "עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל". סיום התפלה הזו הוא תוספת של חז"ל, אבל ההתחלה היא לשון הפסוק.

שוב, יש לפסוק התחלה – "המשל ופחד עמו". חז"ל אומרים במדרש^{לב} ש"המשל" מתייחס למלאך מיכאל ו"פחד" מתייחס למלאך גבריאל^{לג}. מיכאל הוא "שר של מים" וגבריאל הוא "שר של אש", שלא מכבים אחד

כח בראשית רבה ד, ז ובכ"מ.

כט ספר יצירה פ"א מי"ג.

ל גם האות האחרונה של משה, ה, מתחלפת עם האות האחרונה של משיח, ח (וההבדל הוא בעיקר במספר הברות, 2 הברות במשה ו-3 הברות במשיח). האות ה – שעל פי קבלה היא ראש התבה הבל, כדלקמן בפנים – רומזת ליסוד השלישי בספר יצירה, יסוד הרוח, שהרי ה"ה היא "אתא קלילא דלית בה מששא" (פיוט אקדמות לשבועות. ראה תניא, אגרת התשובה פ"ד; אגה"ק פ"ה) הרומזת להבל הדבור, יסוד האויר הרוח היוצא מהלב. **מים** אש הבל עולה חתך – שם הפרנסה, כנודע (פע"ח שער הזמירות פ"ה).

לא איוב כה, ב.

לב במדבר רבה יב, ח. ובכ"מ.

לג אכן פעם אחת – בבראשית רבה יב, ח – כתוב הפוך ("המשל" זה גבריאל ו"פחד" זה מיכאל), בסוד ההתכללות

ביניהם, התכללות האש והמים.

ההסבר בחסידות^{כה} הוא שלמשה יש שתי הופעות, משה עליון ומשה תחתון, אבל הן לא נפרדות זו מזו, הן מחוברות. ההופעה הראשונה שלו היא אמונה. לכל ליהודי יש אמונה מהאבות ומהאמהות^{כו}, אבל צריך להביא אותה למודעות המלאה – לחשוב אמונה, להתרכז באמונה. האמונה של כל יהודי בה' אחד באה ממשה רבינו – "ויאמינו בהוי' ובמשה עבדו"^{כז}. הקריאה הפשוטה היא שהאמינו גם בה' וגם במשה עבדו, האמינו שנבואתו אמת, אבל הפירוש העמוק יותר הוא ש"ויאמינו בהוי'" היינו האמונה שיהודי יורש מן האבות, אבל "ובמשה עבדו" היינו כחו של משה רבינו להחדיר את האמונה למודעות המלאה. משה מתחיל מהכתר, מ"שיר פשוט". האמונה היא הכתר, האמונה הפשוטה היא "שיר פשוט", שיר שאין לו קצב. אבל משה מחדיר את האמונה למודעות, את ה"שיר פשוט" ל"שיר כפול" של השכל. משה הוא "גואל ראשון", הוא גואל את ה"ראשון", את הכתר, את ה"שיר פשוט", בכך שהוא מחדיר אותו למודע, ל"שיר כפול".

בכל זאת, משה לא מכוון עם השיר של הדוד שנכנס לארץ ישראל. בשביל שכן יהיה מכוון לכך הוא צריך להוולד מחדש. המשיח הוא ה"גואל אחרון", הוא צריך לגאול את הסוף, את ה"אחרון", את ה"שיר מרובע". משיח צריך להגיע לתכלית על ידי עשייה, להגיע ל"שיר מרובע" שהתכלית שלו היא תיקון עולם, לא רק העולם היהודי אלא כל העולם, ולהביא את ה' להיות מלך על כל הארץ. חשבתי בהתחלה לקרוא לשיעור הזה 'Moshe down to earth' ('משה ירד לארץ'), אבל לא הייתי בטוח שכולם יבינו מה אני מתכוון... זה מה שמשיח צריך לעשות – להיות משה שיוורד לארץ.

כה ראה ד"ה "וספרתם לכם" תרס"ו ובנסמן שם. שיעור אור לז' אדר תשע"ח.

כו ראה תניא פ"ח ואילך.

כז שמות יד, לא.

לפני שהמשיח, הגואל האחרון, יגיע אנחנו צריכים לבקש את ה' לבקש שה' יתגלה אלינו, ולבקש מה' שיחזיר לנו את דוד המלך

אם כן, צריך לבקש שה' יתגלה, לבקש את "המשל", שהוא בית דוד, וגם לבקש את "ופחד", שהוא בית המקדש (עליו נאמר "ופחדו אל הוי' ואל טובו באחרית הימים"). לפחד יש כמה משמעויות בתנ"ך ואחת מהן היא בית המקדש. בבית המקדש צריך לחוש מורא מקדש^ט – יש שם אור אלוקי גדול שמעורר פחד חיובי, פחד עם שמחה (סוד "פחד יצחק"^י), מורא מקדש תוך כדי "עבדו את הוי' בשמחה"^{יא} (ו"במקום גילה שם תהא רעדה"^{יב}). פחד ה' הוא עמידה ביראה ובטול לפני ה', בטול המודעות העצמית, האגו. אז אנחנו יכולים להתחבר לנשמות אחרות, הפוכות מאתנו. אבל לעת לעת השלום הזה הוא רק במרומים, "עשה שלום במרומיו".

שלום בשמים ואמת בארץ

יש בתהלים שני זוגות הפכים, "חסד ואמת" ו"צדק ושלום" – "חסד ואמת נפגשו צדק ושלום נשקו"^{מג}. כתוב^{מד} שהם התווכחו על בריאת העולם:

ה' ברא את העולם במדת החסד, "עולם חסד יבנה"^{מה}, וכל הבריאה היא חסד ("עולם חסד" בגימטריא **בריאה**). כל העולם מלא חסד, לפעמים יותר ולפעמים פחות, ולכן "חסד אמר יברא". אבל האמת אמרה "אל יברא", מפני שכולו שקר – זהו עלמא דשקרא, אנשים משקרים זה לזה. האמת לא רצתה שהעולם יברא והחסד רצה שהעולם יברא.

את השני – הם פועלים בשלום ומזדווגים. איך? כי ה' "עשה שלום במרומיו". מוסבר בספר התניא^{טז} שה' מאיר עליהם אור אין סוף, הגבוה מהשרש של שניהם, ואז שני המלאכים בטלים – המציאות הנבדלת שלהם בטלה והם יכולים לפעול יחד. האור האלוקי שמעליהם הוא הכח שיכול לבטל אותם ולעשות

שלום במרום. באותו אופן מסבירים חז"ל שה' מחבר אש ומים יחד ובורא את השמים. מים ואש הם חסד וגבורה, ימין ושמאל. כמו שאמרנו, המים והאש מופיעים באופן בולט בשם **משה** ובשם **משיח**, המתחילים באותן שתי אותיות.

"המשל ופחד" – משיח ומקדש

עוד פירושו^{טז} של "המשל ופחד עמו" הוא ש"המשל" רומז למשיח, הגואל האחרון שה' ישלח לנו כדי להביא את מלכות ה' לעולם (ועליו נאמר "ונמשלו מים עד ים ומנהר עד אפסי ארץ"^{טז}). כעת משיח עדיין עם ה' למעלה, לא נשלח לארץ.

מהו "פחד"? אנחנו אומרים כל חדש בקידוש לבנה "ובקשו את הוי' אלהיהם ואת דויד מלכם"^{יז}. לפני שהמשיח, הגואל האחרון, יגיע אנחנו צריכים לבקש את ה', לבקש שה' יתגלה אלינו, ולבקש מה' שיחזיר לנו את דוד המלך. המשך הפסוק הוא "ופחדו אל הוי' ואל טובו באחרית הימים". חז"ל אומרים^{יח} ש"ופחדו אל הוי' ואל טובו" זו בקשה שלישית שאנחנו צריכים לבקש מעומק הלב בכל יום – לבקש את בית המקדש. כעת אנחנו יושבים במקדש מעט, ומתפללים שיבנה המקדש הגדול בימינו.

לט ראה רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ז.
מ בראשית ל, מב (וראה **לב לדעת** סוף פרק בעבודת ה'" וביאור ח שם).

מא תהלים ק, ב.

מב ברכות ל, ב.

מג תהלים פה, יא.

מד בראשית רבה ח, ה.

מה תהלים פט, ג.

לד אגה"ק יב.

לה אדרת אליהו עה"פ בסופו.

לו זכריה ט, י.

לז הושע ג, ה.

לח תנחומא לך לך טו.

שהוריד לנו תורה מן השמים – הוא נשמה שמימית. בתחילה הוא לא שייך לכאן. כתוב^{מט} שהיו נשמות גדולות, רוחניות מאד, כולל משה רבינו, שהיה להן 'חוש' ברוחניות. לעומתן, יש גם נשמות גדולות, ביניהן המשיח, שהיה להן 'חוש' בגשמיות, 'חוש' למה טוב להיות בעולם הזה ומה ה' רוצה מכל דבר.

מסופר^נ שאדמו"ר הזקן שאל את נכדו אדמו"ר הצמח-צדק 'עם מה התפללת בראש השנה?' (כלומר, עם איזו התבוננות התפללת) והוא ענה 'עם עתיק ואריך', מדרגות עמוקות בקבלה. כתגובה אדמו"ר הצמח-צדק שאל את סבו – 'ועם מה אתה התפללת?' והוא ענה לו 'עם הסטנדר שלי' – 'חשבת על הסטנדר'. יש נשמות שמכוונות לשמים ויש נשמות שמכוונות למציאות הגשמית כאן בארץ, מה שאנחנו רגילים לקרוא 'העולם הממשי' – נשמות שממוקדות בתיקון עולם. הנשמה הכי גדולה כזו היא משיח, שהוא ארצי.

להוריד את השלום לארץ

אם משה הוא בשמים ומשיח על הארץ – משיח מוריד את משה לארץ. זו בעצם פעולה של הזמן, שכל הזמן יורד, כפי שפתחנו. משה הוא בחינת "עשה שלום במרומיו", שיוצא מ"המשל ופחד עמו". בהתחלה ה"המשל ופחד" עדיין "עמו", עם ה', אצל ה' – משיח ובית המקדש עדיין אצל ה'. הגילוי של המשיח והפחד של המקדש הם גופא ההארה הגדולה של אור אין סוף ש"עשה שלום במרומיו". ככה גם מוסבר במפרשים^{נא}, בעיקר על פי פשט, שהפחד עושה את השלום – הפחד הוא הבטול ובחסידות מוסבר שזו הארה גדולה של אור אין סוף שפועלת.

השלום בשמים, בין המים והאש, הוא ה-מש של משה. השלום בארץ הוא ה-מש של המשיח,

אחר כך בא זוג נוסף, של "צדק ושלום". מי רצה שהעולם יברא? הצדק, שהוא גם מלשון צדקה – העולם שלנו מלא בנתינה, בעזרה, בצדקה. אבל השלום התנגד. השלום, כמו האמת, אמר ש"אל יברא" כי כולו מריבות, אנשים רק נלחמים אחד בשני. מעניין שמצד אחד אנשים גומלים חסד זה עם זה ומצד שני אנשים משקרים זה לזה, אנשים רבים זה עם זה ובכל זאת נותנים זה לזה.

יש כאן שני זוגות שחולקים, אז נשאר לה' להחליט. ה' החליט 'ללכת על זה', ולשם כך היה צריך להכריע את המאזניים – הוא השליך את האמת ארצה, "ותשלך אמת ארצה"^{נב}, כדי שהיא לא תתנגד לבריאת העולם. כעת האמת צריכה לצמוח מלמטה, כמו שכתוב בפסוק הבא – "אמת מארץ תצמח"^{נב}. גם האמת וגם השלום התנגדו לבריאת העולם, אז למה ה' השליך דווקא את האמת ולא את השלום^{נב}? לפי מה שאמרנו אי אפשר להשליך את השלום מן השמים – הוא הכרחי לעצם המציאות של השמים, שהם חיבור בין האש והמים. אי אפשר להוציא מהשמים את השלום. צריכים לשאוף שיהיה שלום גם בארץ, כמו שעוד נסביר. בכל אופן, מאז כל הדורות שיוורדים כדי להגיע לתחתית, לעקב, חותרים באופן בלתי מודע למקום של האמת שהושלכה ארצה.

נשמה שמימית ונשמה ארצית

יוצא, אם כן, שמשיח הוא נשמה ארצית – הוא יגיע עד לארץ. לעומתו, משה –

כל הדורות

שיוורדים כדי להגיע לתחתית, לעקב, חותרים באופן בלתי מודע למקום של האמת שהושלכה ארצה

מט רמ"ח אותיות אות טו. מגדל עד עמ' קנא.

נ קונטרס "תורת החסידות" פ"ד.

נא ראב"ע ומצודות דוד.

מו דניאל ח, יב.

מז תהלים פה, יב.

מח ראה עץ יוסף על בראשית רבה ה"ל.

השלוש עדיין "במרומיו", וצריך להוסיף לזה "הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל".

האמת של משה והאמת של משיח

נחזור רגע לאמת: כתוב שה' השליך אמת ארצה אבל על משה השמימי ועל התורה שהוא נותן לנו "מן השמים" כתוב "משה

אמת ותורתו אמת"^{נה} – נמצא שהאמת היא לא רק בארץ, נשארה אמת בשמים, שהיא עצמה משה רבינו. אי אפשר לומר שהאמת שה' השליך ארצה לפני הבריאה כבר חזרה למעלה בימי משה רבינו, כי האמת עדיין 'תקועה' למטה, 'זרועה' באדמה – "אור זרע לצדיק"^{נו} – והיא לא תצמח למעלה עד משיח. אם כן, מאיפה יש אמת למעלה?

צריך להסביר שמכיוון שכל דבר שבקדושה משאיר רושם^{נד}, האמת שנשארה למעלה אחרי שה' השליך אמת ארצה היא הרושם של האמת הראשונה. יש ביטוי קדום, שגם רבי אייזיק מהומיל מביא ומאריך להסביר אותו במאמר השפלות והשמחה^{נז}, ש"תורה רושם אלקות וישראל רושם תורה"^{נח}. כל התורה כולה היא 'רושם'. האמת עצמה היא עצם האלקות, "הוי' אלהים אמת"^{נט}, ולא רק "רושם אלקות". בעצם, כמו שהאריז"ל אומר^{נז} שהתורה שלנו היא תורת הבריאה, ולא תורת האצילות, כך אפשר לומר שהתורה שלנו היא רק רושם של התורה אמתית. מכאן אפשר להבין יפה מאד מהי ה"תורה חדשה"^{סב} של משיח – זו תורה שהיא האמת

הבקשה בסוף תפלת עמידה ובסוף הקדיש היא בעצם בקשה של סיום, של "להביא לימות המשיח" – המשיח שיוריד את השלום לארץ

שעושה שלום למטה. הרבה יותר קשה לעשות שלום למטה. בשביל השלום למטה צריך גילוי של "אור חדש על ציון תאיר". למעלה השלום לא צריך "אור חדש", הגילוי של אור אין סוף שיש כבר בעולם מספיק, אבל למטה צריך "אור חדש", אור שחדש להיות אור ועד כה היה בגדר עצם^{נב}, כמו שעוד נסביר.

בעצם זו הבקשה שחז"ל הוסיפו על "עשה שלום במרומיו" – "הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל". מבקשים שהשלום לא ישאר במרומיו, שהוא ירד אלינו לארץ. הבקשה בסוף תפלת עמידה ובסוף הקדיש היא בעצם בקשה של סיום, של "להביא לימות המשיח" – המשיח שיוריד את השלום לארץ. כל המשפט "עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל" עולה יג פעמים אור – יג אורות של יג מדות הרחמים. באמצעות הגילוי של האורות האלה עושים שלום, גם למעלה וגם למטה.

רק הפסוק "המשל ופחד עמו עשה שלום במרומיו" שוה 1644 – "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"^{נב}, 12 פעמים 137, שעולה גם 1 פעמים מרדכי (כלומר, מרדכי פנים ואחור). מכיון שיש 1 תיבות בפסוק מרדכי הוא הממוצע של כל תבה. חז"ל אומרים ש"מרדכי בדורו כמשה בדורו"^{נד} – מרדכי הוא אחת הנשמות שבאמצע, בין משה רבינו הראשון ומשה רבינו האחרון, אחת הנשמות שמחברות את משה למשיח. הוא כבר מתחיל להיות תופעה משיחית – מרדכי יותר ארצי מאשר משה רבינו. בכל אופן, הוא ממוצע שש המלים "המשל ופחד עמו עשה שלום במרומיו", אצלו

נב נתבאר במאמר ד"ה "הרכבת אנוש לראשנו" להרה"צ רבי הלל מפאריטש (נדפס במגיד מראשית אחרית) ובסיום ביאורו להקדמת דרך חיים.

נג דברים ו, ה.

נד ראה אסתר רבה ו, ב.

נה תנחומא קרח יא.

נו תהלים צז, יא.

נז ע"ח שכ"ה דרושים ד"ח. ובכ"מ.

נח פס"ה.

נט של"ה, הקדמה לתושב"כ.

ס ירמיה י, י.

סא פע"ח שער קריאת ס"ת פ"ה.

סב ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

גלגול של הבל בפשט, "ותקרא את שמו שת כי שת לי אלהים זרע אחר תחת הבל...".^ח שרש הנשמה הגדול השני הוא אדם, ראשי תיבות אדם-דוד-משיח – מההתחלה עד לסוף. השרש של אדם-דוד-משיח היינו נשמה ארצית (והכיוון שלה הוא מההתחלה לסוף, מהשמים אל הארץ) והשרש של משה-שת-הבל הוא נשמה רוחנית (והכיוון שלה הוא מהסוף להתחלה, מהארץ אל השמים).

משה-שת-הבל היינו נשמות שמימיות ואדם-דוד-משיח היינו נשמות ארציות, וביחד הכל עולה "את השמים ואת הארץ"! "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" – הכל הולך מ"שיר פשוט" ל"שיר מרובע". "שיר מרובע" הוא נצח-הוד-יסוד-מלכות. המציאות התחתונה, הארץ, מתחילה מהנצח – "דין נצח"^ט, משהו עמוק במודעות שלנו. אם "דין נצח" צריך לעשות משהו, לתקן את העולם, להביא את מלכות ה' אלינו. זהו ניצוץ משיח, ואם כולנו נגלה את ניצוץ משיח – עד שנגיע למסה קריטית של גילוי ניצוצות משיח – יופיע ויבוא המשיח המוחלט.

ג. מים, רקיע, מים וארץ מים-רקיע-מים – תענוג-דעת-תענוג

נתבונן עוד במדרגות השונות של משה והמשיח, בסודות של "שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע", לפי עוד מערכת מושגים: משה קבל את שמו מבת פרעה "כי מן המים משיתהו"^י. איזה מים? יש שתי דרגות מים – מים עליונים ומים תחתונים וביניהם יש רקיע. בהתחלה כל המים היו מעורבים, "מים במים", ואז הגיע היום השני של הבריאה ונברא בו רקיע

לאמתו, לא רק הרושם של האמת^י. יש סיפור ידוע^י שרבי נתן שאל את רבי נחמן האם לקבל משרה של רבנות, ורבי נחמן השיב בחיוב. הוא שאל שוב האם זו האמת, ורבי נחמן שוב השיב בחיוב. אז שאל רבי נתן האם זו האמת לאמתו, ורבי נחמן אמר שמצד האמת לאמתו עדיף שלא יהיה רב... התורה של העולם הזה, של הרבנים בעולם הזה, היא אמת, אבל התורה של משיח היא אמת לאמתו. האמת עצמה, האלקות עצמה, נמצאת בארץ וצריכה להתגלות משם בדרך של אור חוזר מן המציאות. ההתנגדות של האמת לבריאת העולם היתה התנגדות של אמת לאמתו, מדת הדין של האמת, אמת של תהו (כמו שגם משה רבינו הוא שרש של תהו^י). אחרי שה' השליך אותה ארצה נשאר למעלה רק רושם ממותק, חלש יותר, של האמת – שלא מפריעה לבריאת העולם. המשיח, "צמח שמו ומתחתיו יצמח"^י, צריך לגאול-להצמיח את ה"אמת מארץ תצמח".

"את השמים ואת הארץ"

התורה מתחילה "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ". משה ומשיח הם שני שרשי נשמות גדולים שנמשכים בכל ההיסטוריה. כתוב^י ש**משה** הוא ראשי תיבות **משה-שת-הבל** – השתלשלות הנשמה שלו מהסוף אל ההתחלה. משה בא משרש הבל דרך שת (שהוא

סג וראה קהלת יעקב ערך 'תורה' ש"תורה חדשה" היא תורת האצילות.

סד שיח שרפי קדש (ברסלב) ח"א אות קעה.

סה תו"א שמות נא, ד.

סו זכריה ו, יב.

סז ראה תקו"ז סט. מבואר בשער הפסוקים שמות סימן ב; ע"ח שער הכללים פ". ראה **מעין גנים** תצוה הערה ו (עמ' קיג).

סח בראשית ד, כה. ראה גם שער הגלגלים הקדמה כט, וברביו מקומוט.

סט ויקרא רבה כד, ג.

ע שמות ב, י.

אם כולנו נגלה
את ניצוץ משיח –
עד שנגיע למסה
קריטית של גילוי
ניצוצות משיח
– יופיע ויבוא
המשיח המוחלט

שֹׁה 145, האות י שֹׁה 55 ושוב מ, עוד 145 – סה"כ שֹׁה 345, משה! כלומר, משה שֹׁה מים במספר קדמי. אבל איזה מים? המים העליונים.

המים העליונים הם המדרגה העליונה של משה, "שיר פשוט". אבל לאדם יכול להיות תענוג בעל-מודע בלי שהוא מסוגל להוריד אותו למודע, כפי שאמרנו לגבי אמונה. מי הוא משה ה"גואל ראשון", הגואל של ה"ראשון", ה"שיר פשוט" וה"שיר כפול" ביחד? הוא גואל

את התענוג הפשוט ("שיר פשוט") בכך שהוא מכניס אותו למודעות של הנשמה ("שיר כפול"). הוא מאחד את המים העליונים עם החלק העליון של הרקיע, שנקרא דעת עליון.

דעת עליון ודעת תחתון ברקיע

הרקיע נקרא דעת, אבל בו עצמו יש שני חלקים. הרי הרקיע הוא ממוצע, בין מים למים, ולכל ממוצע יש שני צדדים – צד שמתחבר למה שמעליו וצד שמתחבר למה שמתחתיו. המדרגה העליונה של הרקיע נקראת "דעת עליון" והמדרגה התחתונה של הרקיע נקראת "דעת תחתון". "דעת עליון" היא המבט מלמעלה למטה, הפרספקטיבה של ה' על המציאות. משה מסתכל על השולחן איך שה' מסתכל עליו, מלמעלה. כך אדמו"ר הזקן מסביר¹¹ את הפסוק "תמנת הוי' יביט"¹², הוא רואה את תמונת העולם מנקודת המבט של ה'. אבל משיח מסתכל על המציאות כפי שהיא נראית מלמעלה, ב"דעת תחתון", איך שכולם מסתכלים.

איך המציאות נראית לה', ב"דעת עליון"? כמו אין, שהרי "כולא קמיה כלא חשיב"¹³.

עו מובא בחנה אריאל פרשת שלח ובכ"ד.

עז במדבר יב, ח.

עח ע"פ זהר ח"א יא, ב.

התענוג הכי

בסיסי הוא
התענוג של
התורה – לא
ההבנה של
התורה ואפילו לא
הקיום של התורה,
אלא התענוג
הטהור של מלות
התורה שניתנו לי
במתן תורה מאת
נותן התורה

– "יהי רקיע בתוך המים"¹⁴. הסוד של היום השני הוא הבדלה, ובו המים נבדלו זה מזה. אם כן, כעת יש מים-רקיע-מים. מה יש מתחת להכל, מתחת למים התחתונים? ארץ. אם כן, יש כאן ארבע מדרגות, מים עליונים-רקיע-מים תחתונים-ארץ. משה בא מהמים העליונים והוא מייחד אותם עם הרקיע.

מה הפירוש מים עליונים ותחתונים בחסידות¹⁵? מים הם תענוג, "מים מצמיחים כל מיני תענוג"¹⁶ – מים נותנים חיים

וצמיחה לכל סוגי התענוג. מים הם התענוג בנשמה. מים עליונים הם התענוגות הרוחניים בחיים – תענוג של לימוד תורה, "לולי תורתך שעשועי"¹⁷. המים העליונים הם תענוג רוחני, כשהתענוג הכי בסיסי הוא התענוג של התורה – לא ההבנה של התורה ואפילו לא הקיום של התורה, אלא התענוג הטהור של מלות התורה שניתנו לי במתן תורה מאת נותן התורה. מהם מים תחתונים? תענוג גשמי. מהו הרקיע שביניהם? כתוב בזהר¹⁸ שסוד הרקיע הוא דעת. בעברית מודרנית אומרים היום מודעות.

משה – תיקון התענוג הרוחני

נאמר גימטריא יפה: קודם אמרנו שיש בשם משה מים ואש יחד אבל הוא בעיקר מים – הוא נקרא על שם המים, כנ"ל. כאשר מחשבים את המלה (הסימטרית) מים במספר קדמי (חשבון כל אות כסכום כל האותיות עד אליה) ה-מ

עא בראשית א, 1.

עב ראה אה"ת קרח עמ' תשכג ואילך; ד"ה "כל פטר רחם" תרכ"ז. וראה גם לקו"ת ואתחנן יא, ב; אמרי בינה שער הק"ש פ"ד. ובכ"מ.

עג שערי קדושה ח"א ש"ב; תניא פ"א.

עד תהלים קיט, צב.

עה ראה המובא מזהר וע"ח בתניא שער היחוד והאמונה

פ"ה.

גואל אחרון – תיקון המוטבע

מהי הארץ שמתחת להכל? הארץ היא הטבע, ההתנהגות המוטבעת (ביהיבוריזם). מי יוצר את המוטבע? זו דוגמה איך פילוסופיה, שממוקדת בשכל, יורדת למטה למטה עד לשיר המרובע. מבחינה פילוסופית ביהיבוריזם הוא השיר המרובע, כי הכל יורד עד איך שאדם מתנהג באופן טבעי. זו לא ההרגשה של התחתון, שיש לו תענוג גשמי, אלא הטבע שלו. בלשון הקבלה, זהו "בנין פרצוף רחל". משיח בא לבנות את פרצוף רחל.

בחסידות מוסבר⁹⁸ שהמושג הקבלי "בנין פרצוף רחל" הוא להגיע לטבע האמתי שלנו, לחיות את החיים שלנו באופן טבעי, ושזו כל המגמה של חזרת עם ישראל לארצו שקורה כעת. המטרה של ההגעה שלכם מאמריקה לאפרת היא לבנות את פרצוף רחל – להגיע לטבע האמתי שלנו, לחיות בדרך הטבעית ביותר לנו. לחיות על פי תורה באופן הכי טבעי, בלי ציווי. אנחנו קוראים לכך "מודעות טבעית"⁹⁹. הכל שייך למושג טבע. אנחנו לא מרגישים את התענוג שמוטבע בטבע, ישנו תענוג של החיים⁹⁹ אבל איננו מרגישים אותו – הוא טבעי לגמרי. המשיח הוא גואל אחרון, הוא גואל את הסוף, את המוטבע שלנו – צריך עוד להסביר יותר טוב. אותו תלמיד חכם שכל השבוע הוא בבחינת שבת, שגם התענוג שלו אלוקות, מחובר גם לרקיע התחתון, לתענוג התחתון, וגם לארץ שמתחתיו. הוא מתקן את המודעות הטבעית, הטבע וההתנהגות שלנו. הכל אצלו במודעות טבעית, ההתנהגות הטבעית שלו מכוונת לרצון ה', לחבר את הארץ עם הרקיע התחתון כל הזמן. בהתנהגותו האדם מצייר ציורים, עושה תבניות

⁹⁸ פא ראה חנה אריאל פרשת שלח (הובא ונתבאר באורך במאמר "חטא המרגלים ותשובתו" בספר רוחו של משיח, וראה בפרט שם עמ' קפא ואילך).

⁹⁹ פב ראה באורך בספר מודעות טבעית, ובספר הטבע היהודי במאמר "המודעות העתידית".

⁹⁹ פג כמבואר בריבוי מקומות בדא"ח – ראה לדוגמה לקו"ת בשלח ג, א. – ש"מקור חיים" הוא "מקור כל התענוגים".

"דעת עליון" היא לראות משהו אבל לראות אותו כאין. מהי "דעת תחתון"? אני רואה שהמציאות התחתונה קיימת. אם אני חכם, אם יש לי חכמה, אני מבין שיש איזה כח נסתר שבורא את הבריאה, שהוא אין – שהבריאה נבראת "יש מאין". יש מיסתורין בבריאה, והם האין. זו דעת תחתון – שרואה שהמציאות נבראת יש מאין, הלמטה הוא היש והשרש הוא האין. כדי לגלות "דעת תחתון" צריך להתקשר למדרגה התחתונה של הרקיע.

תיקון התענוג הגשמי

משה לא מקושר לתענוג הגשמי, למים התחתונים, אולי הוא אפילו מתנגד לו. אבל ה' ברא גם את החויה של התענוג הגשמי. כדי לתקן תענוג פיזי אני צריך לקשר אותו לדעת תחתון. למשיח יש את ה'חוש' בגשמיות, 'חוש' בתענוג גשמי, ואת היכולת לחבר את התענוג הגשמי עם ה' – שיהיה באופן מושלם לשם שמים. מתי החיבור הזה קורה גם היום?

בשבת. עונג שבת, התענוג הגשמי של שבת, הוא מצוה¹⁰⁰ – יש ענין לאכול לכבוד שבת. תלמיד חכם הוא כל השבוע בבחינת שבת⁹⁹ – גם התענוג הגשמי שלו כולו קדוש. תלמיד חכם ממשיך להרגיש שבת כל השבוע.

כעת אמרנו הבנה מאד יסודית בקבלה וחסידות – שמים עליונים הם תענוג רוחני, מים תחתונים הם תענוג גשמי והרקיע הוא ממוצע של דעת שכולל דעת עליון ודעת תחתון. לחלק העליון של הרקיע מתחבר התענוג הרוחני ולחלק התחתון של הרקיע מתחבר התענוג הגשמי.

¹⁰⁰ עט מכילתא בא ט; ספרא אמור יב; שבת קיח, ב (ע"פ ישעיה נח, ג). ראה שו"ע אדה"ז סי' רמב בתחילתו ושי"נ.

⁹⁹ זהר ח"ג כט, א.

הכל יורד עד איך
שאדם מתנהג
באופן טבעי. זו
לא ההרגשה של
התחתון, שיש לו
תענוג גשמי, אלא
הטבע שלו

המטרה של ההגעה שלכם מאמריקה לאפרת היא לבנות את פראץ רחל - להגיע לטבע האמתי שלנו, לחיות בדרך הטבעית ביותר לנו

את נבואת משה¹⁹. אם כן, יש למשה בפרוטנציאל את כל ארבע המדרגות הללו. המספר הזה, 851, הוא כפולה של שני מספרים ראשוניים חשובים – 23 פעמים 37. 23 ו-37 הם שני המקיפים של הנשמה, העל-מודע, **חיה** (בגימטריא 23) ו-**יחידה** (בגימטריא 37). שוב, הכפל שלהם שוה **מים-רקיע-מים-ארץ**. משה עצמו מזוהה עם החיה, השם שלו הוא כפולה של **חיה** (**משה** עולה **יה** פעמים **חיה**), המקיף הקרוב – כך הוא בחייו, והוא תמיד שואף ליחידה, המדרגה של משיח, המקיף העליון של אור אין סוף²⁰.

מתחת לשני המקיפים, חיה-יחידה, יש שלש מדרגות של מודע – נפש-רוח-נשמה. שלש המדרגות הללו מקבילות לשלש מדרגות האהבה בפסוק "ואהבת את הוי' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך". **"בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"**, בגימטריא **שלהבת** – זו השלהבת של הנשמה. כתוב²¹ שאהרן מעלה את הנרות של הנשמות "עד שתהא שלהבת עולה מאליה"²² (**שלהבת** אותיות **הבל-שת**, שרשי נשמת משה, כנ"ל). בקבלה כתוב²³ שכאשר מתבוננים בשלהבת – רואים מדרגות שונות של אור. זו התבוננות יפה בנרות שבת:

במקום בו השלהבת אוחזת בפתילה רואים "נהורא תיכלא", כמו התכלת של הציצית. ה"נהורא תיכלא" נקרא לפעמים גם "אש שחורה"²⁴ ובקבלה הוא נקרא סוד החשמל. למעלה מהצבע הכהה הצמוד לפתילה יש

פז רש"י על במדבר שם (ע"פ ספרי מטות).
פח ע"ח ש"ג פ"ב; סוד ה' ליראיו, תפלה קודם הלמוד פ"ו הערה ל.

פט לקו"ת ריש בהעלתך (כט, ג). ובכ"מ.

צ שבת כ, א.

צא פירוש הגר"א לספר יצירה פ"א מ"ז.

צב זהר ח"א נא, א. ובריבוי מקומות.

התנהגות, כל הזמן, והוא מותאם באופן טבעי עם רצון ה' כל הזמן. פירוש המלה ארץ הוא גם רצון – "למה נקרא שמה ארץ? שרצתה לעשות רצון קונה"²⁵. זהו הטבע של ארץ ישראל. שאני רוצה מה שה' רוצה באופן טבעי. זהו הסוד של פראץ רחל.

משה שבכל דור – תיקון המדות

בין משה למשיח יש

"אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא"²⁶. יש השראה והתפשטות של משה בכל דור. לא תמיד המנהיג של הדור ידוע. יש הרבה דמויות גדולות בכל דור, אבל רק אחת מהן היא משה רבינו, ולא תמיד ידוע מי הוא.

המבנה הקבלי של "שיר פשוט, שיר כפול, שיר משולש, שיר מרובע" אומר שהמשה שבין משה ראשון, שתקן את "שיר פשוט" ו"שיר כפול", למשה האחרון, שמתקן את "שיר מרובע", הוא תיקון מדות הרגש – תיקון ה"שיר משולש". במשה הראשון יש שני משה, "משה משה" לא פסיק טעמא בגויהו" – "שיר פשוט" ו"שיר כפול" בלי הפרש ביניהם, שניהם בדור אחד. משיח הוא הסוד של "שיר מרובע". כל הדמויות של משה באמצע – החל מהתלמיד של משה, יהושע, שהכניס את העם לארץ; דרך מרדכי, שהזכרנו, ועוד ועוד – שייכות ל"שיר משולש", התיקון של האהבה, היראה והרחמים.

נרנח"י בסוד השלהבת

כמה עולות בגימטריא ארבע המדרגות שהזכרנו – **מים-רקיע-מים-ארץ**? 851, בדיוק כמו הביטוי **"זה הדבר אשר צוה הוי'"**²⁷ שמייחד

פד בראשית רבה ה, ז; פסיקתא זוטא בראשית א, א.

פה ע"פ תקו"ז סט (קיב, א). וראה גם זהר ח"ג רטז, ב.

פו שמות טז, טז וילב; ויקרא ח, ה; במדבר ל, ב. ובכ"מ.

”אור חדש”. האור שממלא כעת את החדר הוא תורת משה רבינו, אבל משיח בא להביא ”תורה חדשה”, עוד ממד בתורה – הכל כלול ב”תורת משה”, לא יהיה עוד פעם מתן תורה^{צט}, אבל זהו ממד שהיה נעלם, כעת הוא עדיין חשוך, מעל המודעות. ”כיתרון האור מן החשך” – האור הזה יבוא כ”אור חדש על ציון תאיר ונזכה כולנו במהרה לאורו”.

ד. ”מה שהיה הוא שיהיה” ”אין כל חדש תחת השמש” – השתקפות היש האמיתי ביש הנברא

מהו לפי קבלה^ק המקור לחזרת משה בכל דור ודור, לכך שהוא עצמו נולד מחדש ויהיה הגואל? הפסוק התשיעי בספר קהלת. בעל מי השילוח, הרבי מאיז'ביצא אמר^{קא} שבכל פרשה בתורה הסוד של הפרשה נמצא בפסוק התשיעי של הפרשה, זהו ענין עמוק ופלאי. כעת נאמר שהכלל הזה נכון לא רק בפרשות התורה אלא בכל ספר בתנ”ך. לפי העקרון הזה הפסוק התשיעי בקהלת מבטא את כל הסוד של קהלת. מה כתוב בו? ”מה שהיה הוא שיהיה ומה שנעשה הוא שיעשה ואין כל חדש תחת השמש”^{קב}.

האמירה ”אין כל חדש תחת השמש” היא הרוח הכללית של קהלת, אבל ההתחלה כאן היא ”מה שהיה הוא שיהיה” ואחריה ”ומה שנעשה הוא שיעשה”. הזהר אומר^{קג} שאין חידוש מתחת השמש, אלא רק מעל השמש. אבל משיח הוא לא מעל השמש, הוא מתחת השמש. אם אין חדש תחת השמש מהו משיח? הרי לכאורה הוא ההיפך – אצלו הכל חדש!

אמרנו קודם שהמשיח מתקן את המוטבע

את האש עצמה, שהצבע שלה הוא אדום – המדרגה הזו נקראת פשוט אש. כחול ואדום הם שני הקצוות של הספקטרום, הימני והשמאלי. מעל האש הכחולה והאש האדומה יש את האור הלבן, ההילה הלבנה של הנר, שנקראת אור נגה. הגימטריא המדהימה ששלש המדרגות האלה – **חשמל-אש-נגה** – עולות בגימטריא **שלהבת**.

הפתילה היא סמל של הגוף והשלהבת סמל של הנשמה. האחיזה של הנשמה בגוף, ה”נהורא תיכלא” של אחיזת השלהבת בפתילה, היא במדרגת הנפש, ”הדם הוא הנפש”^{צג}, והיא מתבטאת באהבת ”בכל לבבך” – עבודת ה’ בשני היצרים^{צד}, שמתקנת גם את הנפש הבהמית שאחוזת בגוף. האור האדום, האש עצמה, הוא עבודת ה’ באהבת ”בכל נפשך”. רבי אלימלך אומר^{צה} שכל יהודי צריך לדמיין איך הוא משליך את עצמו לאש – זהו האור האדום. למעלה משתי המדרגות האלה ישנו האור הלבן, ההילה מסביב, שהוא עבודת האהבה ”בכל מאדך”.

אבל מעל המדרגות האלה יש עוד משהו. כשהנר דולק כל החדר מלא אור, ”יהי אור”^{צו}, שרואים אותו גם אם לא מסתכלים על הנר. למדרגה הזו קוראים זהר – היא סוד החיה, המקיף הראשון. זו המדרגה של משה רבינו. עוד יותר גבוה יש את היחידה, שהיא מה שמעבר להארה של האור. בשרש יש אור אין סוף, אבל בעולם שלנו לא מאיר עד אין סוף – יש גבול להתפשטות האור. מה יש מעבר לגבול? אפלה (ממוצע כל אות בשרש **אפל** הוא **יחידה**). כתוב ”העם ההלכים בחשך ראו אור גדול”^{צא} – החשך הזה מכיל בתוכו פוטנציאל לאור גדול, דווקא מתוך החשך ”ראו אור גדול”, ”כיתרון האור מן החשך”^{צב}. החשך הזה עצמו הופך להיות

צט לקו”ש ח”ד עמ’ 1166; ראה ד”ה ”שובה ישראל” תרס”ו, ובכ”מ.

ק ראה שער הפסוקים יתרו; מגלה עמוקות אופן סה.
קא ראה מי השילוח ח”א בלק ד”ה ”ויאמר בלעם”; דברים ח”א ד”ה ”אלה הדברים”. ובכ”מ.

קב קהלת א, ט.

קג זהר ח”א צא, ב. ובכ”מ.

צג דברים יב, כג.

צד דברים ו, ה. ברכות פ”ט מ”ה.

צה בתחילת ”צעטיל קטן”.

צו בראשית א, ג.

צז ישעיה ט, א.

צח קהלת ב, יג.

היש האמתי משתקף ביש הנברא, היש הפיזי של הבריאה. זהו פירוש חיובי של "אין כל חדש תחת השמש", כך משיח יקרא את הפסוק

חוזר ומופיע בכל דור עד למשיח – ראשי התיבות של "מה שהיה הוא" הם **משה**. משה "היה" בעבר, "הוא" בהווה והוא "שיהיה". הפסוק כולל את כל הזמנים – "היה הוא שיהיה". משה, שאנחנו מכירים אותו מהתורה, הוא העבר והווה שלנו – "מה שהיה הוא" – אבל העתיד, "שיהיה", כבר לא שייך לראשי התיבות **משה**. העתיד הוא המשיח, שעדיין נעלם מאתנו.

בעולם שלנו משה הוא "הוא". יש ענין מאד משמעותי ב"הוא". על ה' כתוב "עד שלא נברא העולם היה הוא ושמו בלבד"^ק, ה"הוא" הוא העצם שלפני השם^{קא}. כמו שבפרשת "ואתה תצוה"^{קיב} לא מופיע שמו של משה^{קיג}, אבל הפרשה מדברת על העצם של משה^{קיד}, על ה"הוא" שלו – כשאין לו שם הוא חוזר להיות "הוא". על משה רבינו, הלוי (ב"ה הידיעה), כתוב "ועבד הלוי הוא"^{קטו} – עיקר העבודה שלו הוא עדיין נסתה, באתכסיא, בסוד פרצוף לאה. למרות שלא היא עלמא דאתכסיא היא מולידה את רוב הבנים, את רוב עם ישראל.

המלה "הוא" עיקרית ומודגשת בפסוק. לכאורה היה אפשר לוותר עליה, וכשהיא נמצאת זו הדגשה. כך גם בביטוי שהזכרנו, "עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו" – ה"עשה שלום במרומיו" הוא בעצם עבר, שקיים גם בהווה, ו"יעשה שלום עלינו" הוא העתיד. המלה "הוא" היא התוקף של ההווה, שהוא המביא לעתיד – למה שעוד לא היה, לגילוי של המשיח, "שיהיה", ש"יעשה שלום עלינו".

קי' פרקי דרבי אליעזר פ"ג. וראה **אשא עיני עמ'** עג.
קיא' ראה לקו"ב לשעה" פרקים ד'ח"ט – קעד, ב' ואילך.
קיב' שמות כז, כ.
קיג' זהר ח"ג רמז, א; בעה"ט ריש פרשת תצוה. ובכ"מ.
קיד' ראה **מעין גנים ושעשועים יום יום** לפרשת תצוה.
קטו' במדבר יח, כג. וראה זהר ח"א קנד, ב; מבואר בלקו"ת קרח נה, ב.

שלנו, מגלה את הטבע היהודי של עשית רצון ה' במודעות טבעית. זו גם השיטה של איז'ביצא: אם אני יודע שמה שאני רוצה הוא מה שה' רוצה – אני יכול להתפשט כרצוני^{קפ}. כאשר אני בטוח שהחיים הטבעיים שלי הם בדיוק מה שה' רוצה – אני אפילו לא צריך לחשוב על הענין, הוא קורה באופן ספונטאני, מתאים לביטוי "מה שְׁנַעֲשֶׂה הוא שְׁיַעֲשֶׂה".

מהו, בהמשך לכך, הפירוש של "אין כל חדש תחת השמש"? עצמות ה' לא משתנה. כתוב "אני הוי' לא שניתי"^{קה} – "אלקות בפשיטות" בלשון החסידות^{קי}, ה' קיים באופן המשכי, בלי שינוי מלפני הבריאה לאחרי הבריאה^{קי}. האי-השתנות של ה' עצמו משתקפת ביש הנברא – היש האמתי משתקף ביש הנברא, היש הפיזי של הבריאה^{קי}. זהו פירוש חיובי של "אין כל חדש תחת השמש", כך משיח יקרא את הפסוק. "אין כל חדש" אומר שגלוי באופן מוחלט ש'הכל הוא ה', ומכיון שאין שום שינוי באלקות אז "אין כל חדש תחת השמש" כי הכל הוא ה'. קשה לומר זאת – אבל זו האמת, ה' הוא הכל והכל הוא ה'^{קט}, וזה מתגלה דווקא בארץ ולא בשמים.

"מה שהיה הוא"

שוב, זהו הפסוק שרומז לכך שמה רבינו

קד' ראה מי השילוח בראשית ד"ה "יוצמח ה' אלקים"; תולדות ד"ה "ראה ריח בני"; סוף פרשת מצורע. ובכ"מ.
קה' מלאכי ג, ו.

קו' ראה בשעה שהקדימו תער"ב ח"ב עמ' תתקלד ואילך; **הטבע היהודי** עמ' כה הערה כ; שם עמ' קע"קע; **מלכות ישראל** ח"ב מאמר "מלכות וגאולה" פ"א. ובכ"מ.
קז' ראה סה"מ תרנ"ד עמ' שט.

קח' ביאורי הזהר אדמו"ר האמצעי פרשת בשלח ד"ה "עוד י"ל" (מג, ג); סה"מ תרס"א עמ' קצא ואילך; המשך תער"ב ח"ב עמ' א'קמ"ד.

קט' אגרת רבי אייזיק מהומיל (נדפסה ב**לב לדעת** עמ' קסז ואילך).

"ונחננו מה"

משיח כולל את שניהם. תמיד אומרים קכב ש"האמת והשלום אהבו" קכג היינו משה ("משה אמת ותורתו אמת") ואהרן ("אוהב שלום ורודף שלום" קכד), ואמרנו שמשיח יעשה גם שלום למטה. כאשר משה אמר "שלח נא ביד תשלח" קכה יש שני פירושים למי הוא התכוון – לאהרן קכז או למשיח קכז. "אלו ואלו דברי אלהים חיים" קכח – הוא התכוון לאחד שיש לו גם את מעלת אהרן, שהוא יכול להיות משיח. הוא טען 'אני, שאין לי את אהרן, לא יכול להיות משיח'.

"אם יתמהמה חכה לו"

אמרנו שפירוש המלה "מה" הוא לא-כלום או משהו, אין ויש – היא ממוצע בין שני ההפכים האלה, ממוצע שיש לו שרש מעל שניהם. הפסוק אומר "אם יתמהמה חכה לו כי בא יבא לא יאחר" קכט. הפסוק הזה מופיע בחבקוק הנביא לפני הפסוק "וצדיק באמונתו יחיה" קל, עליו אומרים חז"ל "בא חבקוק והעמידן על אחת" קלא. חבקוק העמיד את כל תריג מצוות על מצוה אחת, על המלים "וצדיק באמונתו יחיה". אם כן, הפשט קלב של "באמונתו" הוא האמונה של "אם יתמהמה חכה לו", האמונה שמבטאים ב"אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח ואף על פי שיתמהמה וכו'". אנחנו מחכים למשיח, יום אחרי יום, חדש אחרי חדש, שנה אחרי שנה ואלף אחרי אלף, אבל חיים באמונה הזו – "אם

המלה הראשונה בביטוי "מה שהיה הוא שיהיה" היא "מה". מה בגימטריא 45, המילוי הכי חשוב של שם הוי' ב"ה. למה המלה "מה" קשורה למשה (חוץ מזה ש-מה היינו ראש וסוף של משה)? הענוה והבטול העצמי של משה מתבטאים במלה "מה". משה אומר פעמיים בפרשת בשלח "ונחננו מה" קטז, על עצמו ועל אהרן. בעוד פסוק הוא אומר על רק על אהרן "ואהרן מה הוא" קיז.

מה המשמעות הפשוטה של "מה"? זו מלה מאד אמורפית. "מה" יכול להיות שום דבר, "ונחננו מה" היינו שאנחנו גורנישט'. אבל "מה" יכול להיות גם משהו, בדיוק ההיפך. המלה "מה" היא או לא-כלום או משהו. מאד מענין. מה עושה את ההבדל אם "מה" הוא לא-כלום או משהו? אם "מה" הוא משהו – הוא משהו. אם "מה" הוא משהו – הוא משיח, שגם הוא "מה". משה הוא האין האמתי ומשיח הוא היש האמתי קיח. בפרשה שלנו, פרשת "תצוה", משה הופך לאין – השם שלו לא מופיע בכל הפרשה. מוסבר בחסידות – בקדושת לוי קטז ובעוד ספרי חסידות קכ – שבפרשה הזו משה מגיע לאין, אין לו שם, הוא חוזר לשרשו באין. אין לך דרך לשים עליו אצבע.

למה הדגשנו ש"ונחננו מה" כולל גם את אהרן? במובן מסוים למשה לבד חסרה המעלה של אהרן. אהרן מעלה את הנרות, את הנשמות – הוא יותר מכוון למציאות העם כמו שהוא, עד כדי כך שהוא גם חוטא יחד עם העם במעשה העגל, שאף נקרא על שמו קכא. זהו משהו משיחי שחסר אצל משה והוא שואף להשלים אותו.

קטז שם טז, דח.

קיז במדבר טז, יט.

קיח ראה גם שיעור ז' אדר תשפ"א – נדפס בגליון תצוה תשפ"א.

קיט בפסקה "נבוא לבאר ולתרוץ כו'".

קכ דברי חיים לפרשת זכור; בני יששכר כסלו טבת ב, ל ובריבו מקומות.

קכא שמות לב, לה.

קכב וראה שמות רבה ה, י.

קכג זכריה ח, יט.

קכד אבות פ"א מ"ב.

קכה שמות ד, יג.

קכו רש"י, ראב"ע, רמב"ן, ועוד.

קכז פדר"א פ"מ; תרגום ירושלמי עה"פ ומדרש לקח טוב עה"פ.

קכח עירובין יג, ב.

קכט חבקוק ב, ג.

קל שם פסוק ד.

קלא מכות כד, א. ורמז: "בא חבקוק והעמידן על אחת" בגימטריא בראשית – זו התחלת התורה, הכל עומד על אמונה.

קלב וראה גם מלבי"ם עה"פ.

אהרן יותר מכוון למציאות העם כמו שהוא, עד כדי כך שהוא גם חוטא יחד עם העם במעשה העגל

למתמהמה, עם חיוך על הפנים, המגלה שבעצם משיח כבר כאן. למה אנחנו מחכים? להתגלות ש"הכל הוא ה'". משה גילה לנו ש"ה' הוא הכל", המציאות היא אין כי הכל הוא ה', אבל אנחנו מחכים למשיח שיגלה לנו ש"הכל הוא ה'", שכל דבר הוא

ה' – שהשלחן הזה הוא ה', כפי שהוא, לא כפי שהוא מתאיין.

רבי אייזיק מהומיל אמר שזהו ה"רצוא ושוב" של כל נשמה יהודית – בשניה אחת הנשמה במודעות של "רצוא", ש"ה' הוא הכל", אבל ה"שוב" הוא "הכל הוא ה'". אם נשארים בקצה אחד יותר מדי זמן, ב"רצוא" או ב"שוב", הוא עלול להתדרדר למשהו שלילי, עד כדי עבודה זרה. אם נשארים רק בקצה העליון, במחשבה ה' הוא הכל', אפשר להגיע לאמונות טפלות של המזרח, שהעולם הוא דמיון, שאין בכלל עולם. אם נשארים רק בקצה התחתון, במחשבה ש'הכל הוא ה'', אפשר להגיע לפנתאיזם של שפינוזה ואפילו לעבודה זרה ממש. לכן צריך להיות בהרף עין ממש "רצוא ושוב" בין שניהם – זהו דופק החיים של עצם הנפש של יהודי. הווארט הוא שזמן הוא חיים – אם עבר עוד יום סימן שאני חי – וחיים הם דופק, "רצוא ושוב". גם משה רבינו יודע זאת – הוא רוצה משיח.

שוב, ה"רצוא ושוב" של הנשמה הוא בין משה הראשון ומשה האחרון. וכל מה שיש באמצע הוא רק לתקן את המדות שלנו, הרגשות הבסיסיים. תיקון המדות נמצא בין לבין, אבל ההתחלה והסוף הם משהו אחר. ההתחלה היא דור דעה, הכנסת האמונה לדעת, והסוף הוא רק להיות עצמנו, להיות אנחנו באמת. אנחנו יכולים להיות מי שאנחנו באמת רק כאשר אנחנו בארץ ישראל ביחד, תחת מנהיג שמגלה לנו את התורה החדשה – זו אותה תורה עם "אור חדש", כאשר החשך של היחידה יהפוך לאור, "העם ההלכים בחשך ראו אור גדול". לחיים לחיים.

יתמהמה חכה לו".

למה משיח מתמהמה? הוא מתעצם עם שתי המשמעויות של "מה" – "יתמהמה" היינו מה-מה. "יתמהמה" לשון מתפעל, בנין חוזר, הוא משקף בעצמו ומפנים את שתי המדרגות של "מה". אפשר לפרש פעמיים

"מה" כנגד הפעמיים שמשה רבינו אומר "ונחנו מה". הפירוש העמוק הוא שזהו הסוד של "מה שהיה הוא שיהיה", החזרה של ה"מה", בשני הפירושים. ה"מה" הראשון הוא בטול – העבודה של "גואל ראשון", משה הראשון. אבל "גואל אחרון" גואל את הסוף, לא את ההתחלה, והעבודה שלו לא נקראת בטול אלא זכוך. זכוך פירושו לזכך את הגוף – את ההופעה הגופנית. זהו סוד עמוק בקבלה, שני המושגים האלה הם גם זוג, נישואין של איש ואשה – בטול וזכוך. משה הראשון הוא בטול ומשה האחרון, משיח, הוא זכוך קלד. זהו זוג מושלם, כי **בטול** (47) **זכוך** (53) – שני מספרים ראשוניים – משלימים לרבע, 100, **יפי**, **י פעמים יקלד**.

ה"רצוא ושוב" של עצם הנשמה

כתוב "אם יתמהמה". אנחנו רואים שזה לא רק "אם", הוא מתמהמה כבר הרבה זמן – אבל זה לא פוגע באמונה שלנו, "וצדיק באמונתו יחיה". אנחנו מחכים לו בכל יום ובכל שניה, "חכה לו כי בא יבא לא יאחר". "יתמהמה" היינו פעמיים **מה**, **מה-מה**, ועם **ית** עולה 500, מספר שלם. "אם" עולה 41, כך ש"אם יתמהמה" עולה **ישראל**. זו משמעות עמוקה של ישראל – מהו **ישראל**? "**אם יתמהמה**" ואז "אחכה לו, בא יבוא לא יאחר" (**החכמה** היהודית היא **לחכות**

קלד ורמז מובהק: זכוך הוא המספר הראשוני היסודי של משיח, העולה ח"פ זכוך.

קלד עוד על בטול וזכוך ראה **סוד ה' ליראיו** ש"א פ"ט הערה כו; **מעין גנים** ח"א מאמר "כיונים אל ארבותיהם" פ"ב.

הלוקד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ משה מסתלק ונולד שוב מחדש בתוך עם ישראל ובתוך כל יהודי.
- ◆ עם ירידת הדורות משה צריך להתאים את עצמו לכל דור.
- ◆ משה גואל את ה"ראשון" – מחדיר את האמונה הפשוטה ("שיר פשוט") במודעות ("שיר כפול").
- ◆ משיח גואל את ה"אחרון" – מגלה את הטבע היהודי ("שיר מרובע").
- ◆ כל גלגולי משה שבאמצע מתקנים את מדות הלב ("שיר משולש").
- ◆ **משה ומשיח מחברים אש ומים** – בשמים וגם בארץ.
- ◆ כדי להביא משיח יש לבקש את ה', את מלכות דוד ואת המקדש – לבקש שהמשיח והמקדש ירדו מהשמים אל הארץ.
- ◆ ירידת הדורות היא חתירה – לא תמיד מודעת – אל האמת שהושלכה ארצה.
- ◆ משה הוא נשמה שמכוונת לשמים ומשיח הוא עם 'חוש' בעולם הזה.
- ◆ בקשת סיום התפלה, "עשה שלום במרומיו הוא יעשה שלום עלינו ועל כל ישראל", היא הבקשה לסיום ההיסטוריה וביאת המשיח.
- ◆ תורת עולם הזה היא רושם האמת הבאה מלמעלה ותורת משיח היא אמת לאמתו הצומחת מלמטה.
- ◆ "בראשית ברא אלהים את השמים ואת הארץ" – את שרשי הנשמות השמימיים **משה-שת-הבל** ואת שרשי הנשמות הארציים **אדם-דוד-משיח**.
- ◆ "מים עליונים" ו"מים תחתונים" הם תענוג רוחני ותענוג גשמי. הרקיע שביניהם הוא סוד הדעת, המתחלקת ל"דעת עליון" ו"דעת תחתון".
- ◆ משה מתקן את התענוג הרוחני בהמשכתו להתחבר עם דעת עליון. משיח מתקן את התענוג הגשמי בחיבורו לדעת תחתון ואת הארץ בגילוי הטבע היהודי.
- ◆ חזרנו לארץ כדי לגלות את טבענו היהודי – רצון טבעי שמכוון לרצון ה'.
- ◆ נר"ן מתגלות ב"נהורא תיכלא" ("בכל לבבך"), באש האדומה ("בכל נפשך") ובהילת הנר הלבנה ("בכל מאדך"). חיה-יחידה מתגלות באור שבחדר ובאור הגנוז באפלה שסביבו.
- ◆ הסוד של כל פרשה ושל כל ספר טמון בפסוק התשיעי.
- ◆ משיח יקרא "אין כל חדש תחת השמש" – היש האמתי של "אני הוי' לא שנית" מתגלה ביש הנברא.
- ◆ "מה שְׁיַעֲשֶׂה הוא שְׁיַעֲשֶׂה" במודעות טבעית (ה'התפשטות' של איז'ביצא).
- ◆ "מה שהיה [בעבר] הוא [בהווה] שיהיה [בעתיד]" – **ממשה למשיח**.
- ◆ "מה" הוא 'לא-כלום' אצל משה ו'משהו' אצל משיח.
- ◆ משיח כולל את תכונות משה (אמת התורה) ואהרן (שלום העם).
- ◆ המשיח מתמהמה כדי להתעצם עם שתי בחינות ה"מה" – הבטול של משה והזכך של משיח.
- ◆ תכלית ה"אם יתמהמה" היא לגלות ב**ישראל** את ה"רצוא ושוב" של עצם הנשמה.
- ◆ מ"ה' הוא הכל" אפשר ליפול לאמונות טפלות של המזרח ו"מהכל הוא ה'" אפשר ליפול לפנתאיזם ולעבודה זרה – לכן נדרשת תנועת "רצוא ושוב" מתמדת.
- ◆ התכלית: להיות מי שאנו באמת – בארץ ישראל תחת מנהיג המגלה לנו "תורה חדשה".

קול שמחה

תפילה

כח התפילה

ואני מקבל [מזכיר את המדרש "שאלו לתורה חוטא מה ענשו, אמרה להם יביא אשם ויתכפר לו. שאלו לקב"ה חוטא מה ענשו אמר להם יעשה תשובה ויתכפר לו"¹]. ה' אומר "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'", וכאן ההדגשה על ה"דברים", דברי תפלה והודאה שתכליתם תשובה. אבותיכם כשנשתעבדו במצרים לא בתפלה פדיתי אותם? שנאמר 'ויאנחו בני ישראל מן העבודה ויזעקו'. בימי יהושע לא בתפלה נעשיתי להם נסים? שנאמר 'ויקרע יהושע שמלותיו, ומה אמרתי לו 'נטה בכידון' [כמו בכידון, ה' עשה בהם דין על ידי הבכי שלנו]. בימי השופטים בבכיה שמעתי צעקתם שנאמר 'ויהי כי זעקו בני ישראל אל ה'". בימי שמואל לא בתפלה שמעתי להם? שנאמר 'ויזעק שמואל אל ה' בעד ישראל ויענהו ה'". וכן אנשי ירושלים [בגלותם] אע"פ שהכעיסוני בשביל שבכו לפני רחמתי עליהם שנאמר 'כה אמר ה' רנו ליעקב שמחה וגו'. הוי איני מבקש מכם לא זבחים ולא קרבנות אלא דברים, שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה'. לכך אמר דוד 'ארחץ בנקיון כפי', איני אומר להקריב לך [קרבן תודה, הוא הקרבן היחיד שישאיר לעתיד], אלא 'לשמיע בקול תודה', שאני מודה לך על דברי תורה.

התפלה בעצם האדם

ומפרש בקול שמחה: הויכוח היה בין כנסת

[בספר 'קול שמחה' אין דברים לפרשת כי תשא, לכן נעסוק בתורה חשובה מפרשת תצוה, העוסקת בכח ומעלת התפלה – דברים היפים בכל עת, ושייכים גם לתפלת משה רבינו ע"ה לאחר חטא העגל].

וְזֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה לָהֶם לְקַדֵּשׁ אֶתְּם לִבְהֵן לִי.²

במדרש³: וזה הדבר, הה"ד 'קחו עמכם דברים'⁴ [פסוק עיקרי בהפטרות שובה, "קחו עמכם דברים ושובו אל ה'"]. זהו שאמר הכתוב 'ארחץ בנקיון כפי לשמיע בקול תודה'⁵. יכול אף להקריב פרים ואילים? תלמוד לומר לשמיע בקול תודה. לפי שישראל אומרים, רבון העולם הנשיאים חוטאים ומביאים קרבן ומתכפר להם... אנו אין לנו קרבן [אז איך יתכפר לנו?]. אמר להם 'ואם כל עדת ישראל ישגו' וגו' [קרבן העלם דבר של ציבור]. אמרו לו עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות [כשאנו עניים אין לנו קרבן]. אמר להם דברים אני מבקש שנאמר קחו עמכם דברים ושובו אל ה' ואני מוחל על כל עוונותיכם. ואין דברים אלא דברי תורה שנאמר 'אלה הדברים אשר דבר משה'. אמרו לו אין אנו יודעים [מלבד שהננו עניים אין לנו שכל להבין דברי תורה]. אמר להם בכו והתפללו לפני

נערך ע"י יוסף פלאי, משיעור ש"פ תרומה תשפ"ג.

א שמות כט, א.

ב שמות רבה לח, ד.

ג הושע יד, ג.

ד תהלים כו, וז.

ה ילק"ש יחזקאל שנח.

במקום שאסור לומר דברי תורה אפשר להתפלל ולבכות לה, אין הדבר תלוי אלא באדם עצמו להתפלל ולהטות לבו לה. וכך מתפרש "ארחץ בנקיון כפי... לשמיע בקול תודה" – ארחץ עד שאשאר רק אני-עצמי (ואפשר להוסיף: נקיון מלשון "יצא פלוני נקי מנכסיו"¹, אין לי דבר מלבד עצמי המתפלל). תפלה שייכת למלכות, המדרגה התחתונה ש"לית לה מגרמה כלום", רק "אני תפלה", תפלה ובכיה בלי שום דבר אחר.

תודה על התורה

תחילה המדרש מדבר על תפלה ובכיה, "בכו והתפללו לפני", אך בסיום יש ביטוי מיוחד שאינו בדיוק תפלה – "להודות על דברי תורה", ע"פ הפסוק "לשמיע בקול תודה". להודות על התורה היינו להודות באמת של התורה, גם כשאיני מבין (שהרי ישראל אמרו "אין אנו יודעין"), ולדעת לומר תודה על התורה שה' נתן לנו. גם בלי להבין, פשוט להרגיש את ה' באותיות התורה ולומר תודה על כך.

אכן, בפסוק "לשמיע בקול תודה" לא מפורש שמדובר דווקא בדברי תורה. העיקר הוא להודות, הכלל הגדול הוא שצריך להודות לה' כל הזמן, על כל דבר טוב!

מכאן שיש ארבעה דברים הבאים במקום הקרבנות, המכוונים יפה כנגד אותיות שם הוי':

- י – תורה, "אורייתא מחכמה נפקת". ה – הודיה על דברי תורה, בבניה המתייחדת עם החכמה (כאשר "בינה עד הוד אתפשטת"). ו – הודיה סתם, היסוד והכלל של תיקון המדות, הכרת הטוב (כמבואר בראשונים, כמו בספר חובת הלבבות, ומובא גם בחסידות). ה – בכיה ותפלה, "ואני תפלה" של המלכות שלית לה מגרמה כלום כנ"ל.

ישראל להקב"ה במה תלוי הקרבנות אשר יתקרבו אליו ודביקותם שיתדבקו בהשם יתברך, על ידי מה יהיה. אמר להם, ואם כל עדת ישראל ישגו וגו'. שיקריבו קרבן ויתכפר להם, ובזה ישובו להתדבק בה'. אמרו לו עניים אנחנו. ביאור זה, שלא היו רוצים סיבת דביקותם על ידי מעשה. כי אם יבצר מהם המעשה הזאת על ידי סיבה מה, במה יהיה תרופתם. כי המעשה הוא דבר חוץ מן האדם, ואפשר שיחסר ממנו על ידי דבר מה, כמו שעל ידי עניות. אמר להם, דברים אני מבקש וכו', ואין דברים אלא דברי תורה. אמרו לו אין אנו יודעים. פירוש זה, כי לא היה נחא להם גם בסיבת התורה, לפי שגם דברי תורה אינם אצל אדם בתמידות. כי בעת אשר האדם אינו צלול בדעתו ואינו זך בשכלו, ויחסר ממנו גם דברי תורה, במה יהיה דביקות לה'. עד שאמר להם השי"ת, בכו והתפללו לפני ואני אקבל. ודבר זה, הוא בעצם האדם, ונהג בתמידות. בכל עת שישובו אל לבם להתקרב אל השי"ת ויתפללו לפניו וישפכו לפניו שיחה יענה להם. אבותיכם, וכן כולם נענו על ידי תפילה. הוי, איני מבקש מכם לא זבחים ולא קרבנות, אלא דברים. אשר הם בעצם האדם לבקש מן השי"ת והוא מקבל וממלא את בקשתו. לכך אמר דוד ארחץ בנקיון כפי. כלומר, ארחץ בנקיון את עצמי שלי, פירוש, עצמותי. איני אומר להקריב לך, אלא לשמיע בקול תודה. ודבר זה אינו תלוי בשום סיבה, רק בעצם האדם, אם יתפלל ויטה לבו אל השי"ת. וזה קחו עמכם [דברים], פירוש, עם בחינת עצמותיכם. ודו"ק, והבן היטב.

הקרבנות הם מעשה חיצוני יחסית, "חוץ מהאדם". גם התורה אינה בתמידות אצל האדם (ויש גם מקומות שאסור לדבר או אפילו להרהר בהם בדברי תורה). רק התפלה היא "בעצם האדם" ("ואני תפלה"), ונוהגת בתמידות (גם

1 פסחים כב, ב.

1 תהלים קט, ד.

"ויצאה והיתה"

הערות במסכת גיטין

הקונה והמקנה

נלמד מ"הלכתא", הלכה למשה מסיני. נמצא שהן במכר והן בקידושין יש שני צדדים, מוכר וקונה, וצריך את דעת שניהם. אך במכר המוכר הוא שעושה את פעולת המכירה, בדעת מקנה, והקונה רק מקבל את השדה¹. ובקידושין האיש־הקונה הוא שעושה את פעולת הקידושין־קניין, בדעת קונה, ואילו האשה־המקנה אינה פועלת את עצם הקידושין אלא נותנת מקום לאיש שיפעל ('מפקירה עצמה' שהאיש יקנה אותה, כדברי הר"ן²).

נצח והוד

כלומר, האיש והאשה שותפים במעשה הקידושין, אך האחד פועל והשני נפעל, האחד פעיל (אקטיבי) והשני סביל (פאסיבי). בפנימיות, זהו היחס בין שתי הספירות נצח והוד, כמו שיתבאר:

נצח והוד הן "תריץ פלגי גופא". בשתי ספירות אלו יש 'שיתוף פעולה' יותר מכל שתי ספירות אחרות, עד שלפעמים הן נחשבות כאחת (סוד שיתוף הפעולה רמוז בשם הקדוש "צבאות" השייך לנצח והוד, **צבאות** בחילוף אתב"ש הוא **השתפא**). הנצח פעיל וההוד סביל. הנצח חותר

"האשה נקנית בשלש דרכים... בכסף בשטר ובביאה"³. יש דמיון מסוים בין קנין אשה לקנינים אחרים, אך יש הבדל מהותי ביניהם בשאלה מי עושה הפעולה, המוכר או הקונה. קידושי שטר נלמדים משטר גירושין, "ויצאה והיתה" מה יציאה בשטר אף הויה נמי בשטר⁴. ומבואר בגמרא⁵ שבקידושי שטר האיש כותב לאשה בשטר "הרי את מקודשת לי" ואם אביה מקדש אותה (לפני שבגרה) אזי הבעל כותב לאב "בתך מקודשת לי".

ונאמר בגמרא "מתקיף לה ר' זירא בר ממל, הא לא דמי האי שטרא לשטר זבני, התם מוכר כותב לו שדי מכורה לך, הכא בעל כותב בתך מקודשת לי. אמר רבא, התם מעניינא דקרא והכא מעניינא דקרא. התם כתיב 'ומכר מאחוזותו', במוכר תלה רחמנא, הכא כתיב 'כי יקח', בבעל תלה רחמנא". כלומר, שטר מכר ודאי המוכר כותב לקונה ומדוע בשטר קידושין האשה, המקנה עצמה, אינה כותבת השטר? ומתרץ רבא שמהכתוב "כי יקח" לומדים ש"בעל תלה רחמנא" ואילו במכירה "במוכר תלה רחמנא", כמו שמוכח ממה שחנמאל כתב את השטר כשמכר את שדהו לירמיהו הנביא. אכן, לפי אחד התירוצים בהמשך עיקר הדבר

ד וראה חידושי הגר"ט כאן, שבמכר אין צריך דעת הלוקח אלא שלא ימחה.

ה נדרים ל, א. וראה אבני מילואים כז סק"ו שמתעם זה אין העדים צריכים לדעת שהאשה הבינה את לשון הקידושין ודי בהודאתה שהבינה, עיי"ש.

נערך ע"י יוסף פלאי מרשימות הרב.

א משנה תחילת קידושין.

ב קידושין ה, א.

ג קידושין ט, א.

מתעלה מעל האיש (כמבואר בגליון הקודם). אם כן, כשם שקידושין הם מצד הנצח כך הנישואין הם מצד ההוד, "איהי בהוד".

הקידושין הם מעשה חד־פעמי, 'מעשה קנין' ברור ומוגדר ביותר, מתאים לצד הזכר הפועל, "איהו בנצח" (אלא שתוצאת המעשה נמשכת והולכת, הנצחיות של הנצח). אך הנישואין הם מציאות מתמדת, אין 'מעשה קנין' אלא התחלת המציאות המתמשכת של נישואין (אלא שנקודת ההתחלה פועלת ממילא קניין נישואין), מתאים לצד ההוד, הנוקבא.

נמצא שבנישואין גם האיש צריך לנהוג במדת ההוד. כלומר, הצלחת הנישואין היא כאשר האיש והאשה נמצאים בהודאה מתמדת זה לזה (וגם מהדהדים זה את זה).

והנה בנישואין חתן דומה למלך והכלה למלכה. אך בקידושין אין דמיון כזה (וכן השמות חתן וכלה הם רק בנישואין ולא בקידושין). ובפנימיות, כאשר שניהם, האיש והאשה, מזדהים עם ההוד, כמו בנישואין, אזי הן נעשים מלך ומלכה, יש להם "הוד מלכות".

ביתר ביאור, הוד שייך לאור חוזה, כמו הד ("הד הרים"). ההוד מחזיר את האור של התפארת, וכך מתקבל הוד מלכות. התפארת היא עיקר פרצוף הזכר, וכאשר האיש־הזכר מגיע למדת ההוד אזי הוא מקבל את הוד המלכות ונעשה חתן דומה למלך. ואילו האשה היא מלכה בעצמה, המלכות העולה להוד. על האשה נאמר "כתפארת אדם לשבת בית"¹ – כלומר, היא הפועלת שהאיש, התפארת, יהיה מיושב בבית.

להתנצחות ונצחון (ונצוח על המלאכה), שייך לצד הזכר, הגברא, המנצח ומשפיע ("איש דרכו לכבוש"). ואילו ההוד הוא הודאה (וידוי, הודאה על האמת, ו"הפעם אודה את ה'"), כניעה למנצח והצודק, שייך לצד הנוקבא, המקבל.

במדות הנפש, פנימיות הנצח היא מדת הבטחון ופנימיות ההוד היא מדת התמימות. וכן במדת הבטחון עצמה: הנצח הוא 'בטחון פעיל', תנועה לפעול ולעשות, מתוך בטחון בה' "הנתן לך כח לעשות חיל" הנוסך באדם תחושת 'בטחון עצמי' חיובי לקום ולעשות. ואילו ההוד הוא 'בטחון סביל', קבלת הדין מתוך הכרה תמימה ש"כל מה שה' עושה לטובה".

על יחוד האיש והאשה נאמר "איהו בנצח, איהי בהוד". כלומר, בשעת היחוד הזכר נמצא במקום הנצח והנוקבא במקום ההוד (בכללות, הזכר היינו פרצוף זעיר־אנפין, ובפרט ספירת התפארת, והנוקבא היא המלכות, ויחוד שניהם היינו יחוד תפארת ומלכות, אותות זה בשם הוי'. אך ביחוד עצמו הזכר נמצא בנצח והמלכות עולה להוד). לכן מובן שהאיש הוא הפועל את הקידושין, "איהו בנצח" בבטחון פעיל, ואילו האשה מסכימה בבטחון סביל, "איהי בהוד".

בטחון שייך ליחוד איש ואשה, בטחון לשון דבקות, "וטח את הבית". הבטחון המשותף הוא הדבקות שביניהם (היא בוטחת בו והוא בוטח בה, "בטח בה לב בעלה"), אלא שהאיש הוא הפעיל והאשה הסביל.

הודאה מתמדת בנישואין

מכל זה עולה שהקידושין הם פעולת הנצח דווקא, האיש המקדש. והנה התבאר שבנישואין אין דין "כי יקח", האיש לוקח את האשה, אלא נישואין הם המצב ההדדי הנעשה על ידי שניהם. אדרבה, בנישואין יש הדגשה על האשה, הנשאת־

1 פרקי דר"א פט"ז. מובא בר"ן כתובות ב, א ועוד.
2 וראה בבא קמא לב, ב שהשבת נקראת "כלה מלכתא".
3 ישעיה כב, יג. ות"י "כתושבת אתתא". וכן בבראשית רבה כא, ב "היכן מצינו שנקראת חוה אדם? כתפארת אדם לשבת בית".

ניגון

532 | ח"י אדר א' תשפ"ב

5

9

13

22

26

30

34

D.C. al Fine

הסיפור החסידי

פרשת פרה | נסיעה לצדיק הדור

מהקישור בין פרשת פרה לצדיק הדור, ניתן ללמוד כי כמו מצוות הפרה, גם הצדיק מטהר מטומאת המת הרוחנית – הניתוק מחיי החיים ברוך הוא.

ניתוק כזה נוצר בגלל גאווה וגסות הרוח, כנאמר בגמרא: "כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה אין אני והוא יכולין לדור בעולם". משום כך, הטהרה ממנו באה בזכות מדת ההשתוות של הצדיק: אחת היא לו אם מגדילים את כבודו או מבזים אותו, ואומרים עליו "טמא" או מכריזים "טהור". במקום כזה יכולה לשרות חיות אלוקית, וטומאת המת מתפוגגת אפילו מהבאים להסתופף בצילו – "המחובר לטהור טהור". ההשתוות המופלאה שניחן בה רבי צבי משתקפת בסיפורים רבים, וכדי להמחיש את הדברים נביא כאן סיפור נוסף בעניין:

אך החלה רבנותו של הרבי רבי הירש להתבסס קימעה, נועדו יחדו הצדיקים הקדושים רבי אליעזר מדז'יקוב, מעריצו מאז, ורבי יוסף ברוך מניישטאט בנו של בעל ה"מאור ושמש", ונסעו בצוותא לרימנוב, כדי לתהות על קנקנה של ההנהגה החדשה.

בראותו את שני הצדיקים על סף ביתו, מיהר רבינו לקום ממקומו, רץ לקראתם פתח הבית, הכניסם אל חדרו בהדרת קודש, ומסר את כסאו אשר בראש השולחן לרבי אליעזר מדז'יקוב. בסמוך, הציב כסא נוסף, אף הוא בראש השולחן, לרבי יוסף ברוך מניישטאט, והוא נותר לעמוד עליהם כעבד לפני רבותיו, מוכן ומזומן לכל מוצא פיהם. התבטלותו העצומה גם עכשיו, בתוך ביתו ועל כסא מלכותו, היתה בבחינת 'לא יאומן' ממש, ורבי אליעזר החליט על אתר להעמיד את

הגה"צ רבי מרדכי מבילגורי זצ"ל כתב בשם זקינו הרה"ק רבי יהושע מבעלזא, שאמר: שאילו הוא היה חסיד הנוסע לרבי, היה בוחר לנסוע אל רבו על שבת פרשת פרה. ואפשר שיש בכך רמז עמוק, כי בפרשת פרה מצינו הענין של "ואין לך רשות להרהר אחריה", וכמו כן אסור להרהר אחר רבו. [לקט שפתי קודש]

וכן אמר הרה"ק מצאנז זי"ע, שמקובל אצלו שעל שבת פרשת פרה צריכין לנסוע לצדיק הדור. אחר הסתלקות רבו הרה"ק מראפשיץ נסע לשבת פרה לחתנו הרבי ר' אשר'ל מראפשיץ, וגם להרב הקדוש בעל אריה דבי עלאי. לאחר הסתלקות האריה דבי עלאי, נסע להרה"ק רבי הירש מרימנוב זי"ע.

כאשר הרב הק' מצאנז נסע פעם לשבת פרשת פרה אל הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב, ראה אותו רבי הירש שאל לו בענוותנותו בלשון תמיהה: צאנזער רב! ואס טוט איר דא? געקומען צו א דין תורה, א בוררות [=הרב מצאנז! למה באת לכאן? לדין תורה או בורות?]? ענה לו הרה"ק מצאנז, שקבלה בידו שעל שבת פרשת פרה צריכים להיות אצל צדיק הדור, ולא ענהו רבי צבי דבר.

כשסיפר זאת הרה"ק מצייעשנוב הפליא את מדת ההשתוות של הרבי ר' הירש, שהרי מקודם הי' חידוש בעיניו שהוא בא אליו. ואחר כך סבר וקיבל תירוצו שהוא הוא הצדיק הדור.

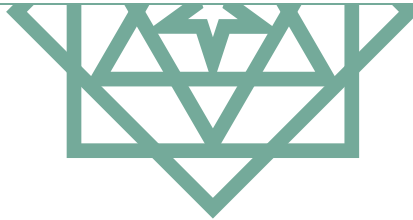
(יפה שיחתו ח"א דף קכ"א,

"ג אורות ח"ג מערכת ר"ה מרימנוב עמ' רפא).

לאור האמור נראה, כי לא לחינם ממוקמת הפרשה בין פורים (לשון פרה), לבין פסח. כמו רבי צבי, אחד מצדיקי הדורות שהצטיין בהשתוות שלו היה מרדכי היהודי – עליו במיוחד נאמר כי "מרדכי בדורו כמשה בדורו". על הפסוק "וישב מרדכי אל שער המלך", הגמרא מפרשת כי "שב לשקו ולתעניתו". הוא מסוגל לעבור בקלילות מופלאה, משק ואפר אל בגדי מלכות, ובחזרה. כמו כן, לאחר ירית הפתיחה של פורים, פרשת פרה מכינה אותנו לחג הפסח המתקרב – בו שורפים את החמץ, שגם הוא מסמל את הישות והגאווה. על נחיצות עבודה זו נהג רבי הלל מפאריטש לומר משפט חריף – ש"כל מי שאין בו מידת ההשתוות, ראוי לשורפו עם החמץ בערב פסח"! כל עוד משמעותיים אצלנו הכבוד וחסרונו, החמץ שבנפשנו עודנו תופח – וחמץ אוסר במשהו...

ענוותנותו של רבינו בכור המבחן, כדי לדעת עד היכן הדברים מגיעים.

"רבי הירש!" קרא אל המארח, באותה נימה חברית בה נוהגים היו זה בזה ברופשיץ. "הוא לא נהגיש מלוא הזרוע כעכבים טריים לארוחת הערב, ונסעד את ליבנו!" בלי להניד עפעף, בזריזות האופיינית של משרת ותיק משכבר הימים, יצא רבנו אל רחוב העיר כשפניו מועדות אל המאפיה שבצידו השני של השוק. כעבור זמן מועט שב, כששרוול אדרתו מופשל כלפי מעלה, ועל זרועו מושחלים כעכבים ריחניים וטריים. הוא פרק חיש את טור הכעכים על השולחן, וניגש לערוך את הסעודה בפני אורחיו... "די!" הכריז רבי אליעזר, נפעם כולו. "אתם פה הרבי!" הוא קם מכיסאו, הושיב את רבנו על מקומו והגיש לו קויטל. מכאן ואילך הסתופף רבי אליעזר בצל הרבי מרימינוב, ונסע אליו תמידים כסדרם.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

בס"ד ט' אדר תשפ"ג

לכבוד ידידי היקר, הרב שמואל יניב שליט"א

"למען אחי ורעי אדברה נא שלום בך". בכאב לב עצום הגיעה השמועה הנוראה על מות הקדושים של הנכדים היקרים והאהובים, שני האחים בחורי חמד, ה' יקום דמם. שני האחים נמצאים כעת בגן עדן העליון, נהנים מנעימות ערבות יידידות מתיקות האור האלקי, עם שאר צדיקי ישראל מקדשי שם שמים ברבים, שעלו בלהב אש השמימה, הם קרבנות צבור המכפרים על כלל ישראל, כל בני ובנות ישראל בכל מקום שהם. בעמדם לפני כסא הכבוד הם מעתירים לפניו יתברך, יחד עם הצדיקים הגדולים בכל הדורות, מבקשים ואומרים: אנא ה' הטוב והרחמן, אמור די לצרותינו ושלח לנו מהרה בן דוד משיח צדקנו בחסד וברחמים, שיבנה בית המקדש במהרה בימינו ושם נעשה לפניך כמצות רצונך. נתבונן מעט בשמות האחים הקדושים: **הלל מנחם יגל יעקב יניב** = 500 (כאשר הערך הממוצע של כל תבה הוא 100) = **נר נר**, שני נרות העולים כאחד, "נר הוי' נשמת אדם", ככתוב בפרשת השבוע "להעלות נר תמיד", נרם יאיר תמיד לעולם ועד. העלאת הנרות היא העלאת נשמות ישראל ע"י אהרן כהנא רבה, "עד שתהא **שלהבת** עולה מאליה" מתוך מסירות נפש "**בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך**" (= **שלהבת**). 500 = **פרו ורבו** - נשמות הקדושים עושות פירות למעלה, מהם נמשכים פירות גם למטה בעלמא דין, פעולה נמשכת של התעוררות גדולה בנשמות ישראל לעבוד את ה' באמת ובשמחה דייקא, התעוררות המגיעה גם לרחוקים מאור ה' לעת עתה.

בבוא הגאולה האמתית והשלמה לעם ישראל ולעולם כולו, יעמדו הם לתחיה - "הקיצו ורננו שכני עפר", ו"אז ימלא שחוק פינו ולשוננו רנה". "הקיצו ורננו" בחינת "יצחק ירנן" (**יצחק** אותיות **קץ חי**, להקיץ ולחיות). לעתיד נאמר דווקא ליצחק "כי אתה אבינו", בשחוק ושמחה עד אין קץ בתחיית המתים ברחמים רבים, בסוד "פחד יצחק" (ככרכת "אתה גבור... מחיה מתים אתה", במדת **גבורה יראה**, פחד יצחק).

כיון שהנסיעה קשה עלי, יהיו הדברים שבכתב תמורת דברים שבעל פה לעת עתה. מסור נא לכל המשפחה היקרה את השתתפותי בצערם. הקב"ה ינחם את המשפחה בתוך כלל ישראל, "והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהיה שבעתים כאור שבעת הימים ביום חבש ה' את שבר עמו ומחץ מכתו ירפא".

יצחק גינזבורג

קטרת פסאים

על ידי הקטרת קטרת. עצירת המגפה שפרצה לאחר מכן על ידי אהרן נעשתה גם היא באמצעותה, ומכאן אנו מכירים את סגלתה כעוצרת מגפות ופגעים. מהו סודה של עבודת הקטרת?

דברים את האלים

הצדיק רבי מנחם מענדל מויטבסק עלה לארץ בראש עליית החסידים, תלמידי המגיד ממעזריטש, והתישב בעיר טבריה, שם שקד על התורה ועבודת ה'. מספרים שפעם אחת נפוצה שמועה שהמשיח הגיע. התכונה הייתה רבה ואחד התלמידים נגש לרבי לשמע את דעתו בנושא. רבי מנחם מענדל הרים עיניו מהספר, פתח את חלון החדר, הוציא את ראשו החוצה ונשם עמקות. לאחר מספר שניות סגר את החלון, התישב בחזרה על כסאו ואמר: "לא, עדין לא זכינו". התלמיד המסקרן לא הרפה: "רבי, איך אתם יודעים? ואם כבר סומכים אתם על חוש הריח שלכם – מדוע הייתם צריכים לפתח

חציו השני של החמש שלנו סובב סביב בנית המשכן. בפרשות תרומה-תצוה אנו מקבלים את הצווי לבניה ואת ההנחיות המפורטות כיצד לעשות זאת ובפרשיות ויקהל-פקודי אנו מבצעים את הצווי בשלמות ובזריזות. בתורה, נצבת לה הפרשה שלנו. די בתחלתה אנו מקבלים את הצווי על הכנת קטרת הסמים. הקטרת היא אבקה שנוטחנת מאחד-עשר סוגי סממנים, שפאשר מפזרים אותה על גבי גחלים לוהטות עולה ומתמר ממנה ריח נוח.

השמוש בקטרת במשכן נעשה על גבי המזבח הפנימי, מזבח הזהב, העומד במקומו החדר הגדול שבמשכן. פעמים בכל יום נכנס הכהן ומעלה את הקטרת לה'. אחת בשנה, ביום הכפורים, נכנס הכהן הגדול לקדש הקדשים וגם שם הוא מקטיר מקטרת הסמים. את הקטרת נפגש בהמשך גם מחוץ למשכן: המבדק לבחירת ה' במנהיג האמיתי – משה רבינו או קרח ועדתו – נעשה לע"נ חיה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"י הרב שילה אופן.

ה'". חז"ל מסבירים כי הוא "מרח ודאין" – מרח ודן.

מה הפונה?

בשבוע הבא יוצאת פתה ח' לטיוול שנתתי של יומים במדבר יהודה. כבר שבוע רואים את הצנות בלו על הרגלים – טלפונים, תאומים, הזמנות, הכנת ציוד ועוד. אבל יוסי ידע על הטיוול המתקרב כבר לפני שבועים. איך? באמת שאיני יודע, אבל הוא – יש לו חוש ריח מפתח. הוא מרח משהו גדול שמתקרב...

זו דגמה לחוש הריח. הדבר עוד לא קרה ואין לך שום סימן בשטח, אז איך הוא מרח? אני לומד מהספור שחוש ריח שיך ל... רגישות. חוש הריח של המשיח הוא הבטוי לרגישות המפלגת שיש לו לכל דבר קדוש ולאמת שיש בו.

ריח ורוחניות

אתם מבירים את חמשת החושים שלנו? בחוש הריח יש משהו מיוחד שאין באף אחד מהם. חוש הריח הוא הרחני ביותר ביניהם. בחוש הראייה אני בוחר חפץ או אדם שנמצא מולי. הוא יכול להיות קרוב, כמו חבר שעומד בסמיכות אלי, או רחוק ממני, כמו נוף של שקיעה הנשקף מראש ההר. כך או כך – הוא נצב בפני. בחוש השמיעה אני בוחר ומזהה קולות הבאים ממרחק וממקום שנסתר ממני, ולכן יש בו משהו רוחני, אבל בסופו של דבר קולטות האזנים

את החלוף? אי אפשר להריח מכאן?". "אצלי בחדר", ענה לו הצדיק, "משיח כבר נמצא..."

מה אני לומד מהספור? דבר ראשון, שצדיקים חיים בעולם אחר משלנו. אומרים שבשביל נשמות גבוהות ומיוחדות, כמו רבי שמעון בר יוחאי והאר"י הקדוש, בית המקדש מעולם לא נחרב. הם חיים כבר בעתיד, בגאולה, וזו הסבה שרבי מנחם מענדל צריך היה לצאת מתוך ד' אמותיו ולהריח את העולם הנמוך שלנו. אבל שני דברים נוספים אני לומד מהספור: שלמשיח יש ריח מיוחד ושלצדיקים יש חוש ריח מאוד מפתח, באמצעותו הם מסגלים לזהות את ביאתו.

כחול האליהו

בכלל, המשיח עצמו מצטוו בחוש ריח לא רגיל. הנביא ישעיהו מתאר אותו כך: "לא למראה עיניו ושפוט ולא למשמע אזניו יוכיח" – הוא אינו זקוק לאמצעים הרגילים של בני האדם כדי לקבע מהי האמת או כדי לשכנע בצדקתה. השופט הרגיל בבית הדין מסתמך על ראיות שהוא שומע מפי העדים שראו את המעשה עליו הם מעידים. כלומר, הוא משתמש בחוש הראייה (של העדים) ובחוש השמיעה (שלו). אבל המשיח משתמש בחוש אחר, בחוש הריח, וכך נאמר עליו בתחלת אותו התאור: "והריחו ביראת

בְּחַד קִטְרָא אֲתִקְטְרָא

נְחֹזר אֶל הַקְטָרֶת הַרִיחָנִית. הַקְרָבָנוֹת שָׁאֲנוּ מֵעֵלִים לֵה' גּוֹרְמִים לוֹ נַחַת רוּחַ. ה' מְרִיחַ אֶת רֵיחַ הַנִּיחּוֹחַ וּמִתְעַנֵּג עֲלָיו. בְּסִפְרֵי הַחֲסִידוֹת מְסַבֵּר כִּי בְּשׁוֹר הַקְרָבָנוֹת הָעוֹלָה עַל הַמְזֻבָּח מֵעֵלָה עִמּוֹ אֶת הַגָּסוֹת הָעֵבֶה שֵׁישׁ בְּתוֹךְ הַלֵּב שְׁלָנוּ כֻלָּפֵי מֵעֵלָה. הַבְּשָׂר, וְעִמּוֹ הַגְּשָׁמִיּוֹת הַמֵּיִתְרֶת שְׁלָנוּ, נִשְׂרָפִים כְּלִיל.

אָבֵל כַּאֲשֶׁר נִכְנָסִים מִחֲצַר הַמִּשְׁכָּן אֶל תוֹךְ אֹהֶל מוֹעֵד נִפְגָּשִׁים בְּמִזְבֵּחַ הַפְּנִימִי, עֲלָיו לֹא מִקְרִיבִים שׁוֹם קָרְבָּן. מִזְבֵּחַ הַזֶּהָב מְשַׁמֵּשׁ לְהַעֲלֹאת רֵיחַ הַקְטָרֶת. מֵהִי קְטָרֶת בְּאַרְמִית? קֶשֶׁר [הַאֲוִתִּיּוֹת ט ו־שׁ נוֹטוֹת לְהִתְחַלֵּף]. הַקְטָרֶת וְהַרִיחַ שֶׁהִיא מֵעֵלָה מֵאַתְנּוֹ לֵה' קוֹשְׁרִים אוֹתָנוּ יַחַד בְּקֶשֶׁר חֹזֵק וְאַמִּיץ. עֲבוֹדַת הַהִתְקַשְׁרוֹת שְׁלָנוּ בָּאָה לְאַחַר הַסֵּרֶת הַגָּסוֹת הָעֵבֶה שֶׁל הַלֵּב. כַּעֵת, לְאַחַר הַסֵּרֶת הַלְכָלוֹ, אֶפְשָׁר לְהִתְמַקְּדַת בְּעֵקֶר – לְהִדָּק הַיֵּטֵב אֶת חֻבֵּל הַהִתְקַשְׁרוֹת!

שְׁנִזְכָּה לְקֶשֶׁר פְּנִימִי וְאַמִּיץ עִם ה' יִתְבָּרַךְ!

שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבָרֵךְ!

5?

שְׁלִי צְלִילִים וְקוֹלוֹת שֶׁל מִמֶּשׁ. עוֹר הַתֶּף שֶׁמִּתוֹחַ בְּעֵמֶק הָאֵזֶן שְׁלִי נֵעַ כְּתוֹצָאָה מִכָּף לְלֹא הֶרֶף. כַּאֲשֶׁר אֲנִי שׁוֹמֵעַ אֶת אוֹתָם הַקוֹלוֹת אֲנִי יוֹכֵל לְהִתְחַיֵּל לְתַאֲרַר לְעֲצָמִי מִיְהוּ מִפִּיק הַקוֹלוֹת וְאוֹלוֹ תְכוֹנוֹת יֵשׁ בּוֹ. אֲנִי, כִּיּוֹם נִתָּן כְּבֹד 'לְתַפֵּס' אֶת גְּלִי הַקּוֹל וְלִשְׁמֹר אוֹתָם בְּתוֹךְ מִכְשִׁיר הַהִקְלָטָה אוֹ הַמְחָשֵׁב.

מָה נִשְׂאָר לָנוּ? חוּשׁ הַטַּעַם וְהַמְשׁוּשׁ. הַשְׁמוּשׁ שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה בְּשָׁנֵי חוּשִׁים אֵלּוּ מוּחְשֵׁי מְאוֹד. כָּל תֵּינּוֹק קָטָן הַזוֹחֵל לְהִנָּאֵתוֹ עַל הַרְצָפָה וּמִתְחַיֵּל בְּמִלְאֲכַת חֲקִירָה מְסַקְרֶנֶת עַל הָעוֹלָם שֶׁסָּבִיבוֹ מִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשָׁנֵי הַחוּשִׁים הַלָּלוּ. כָּל חֲפִץ שֶׁנִּקְלַע בְּדַרְכּוֹ עוֹבֵד בְּדִיקָה קַפְדָּנִית שֶׁל מְשׁוּשׁ בִּידִים וְטַעֲמִימָה בִּפֶּה.

יוֹצֵא הַדָּפֶן הוּא חוּשׁ הַרִיחַ. אֲתָה נוֹשֵׂם עֲמֻקּוֹת וְשׁוֹאֵף לְתוֹכָהּ אֲוִיר הַמַּכִּיל רֵיחַ מְהִנָּה. הַהִנָּאָה מְזַכֵּרָה לָךְ מִשְׁהוֹ. מָה? קֶשֶׁה לְהַסְבִּיחַ כִּי זוֹ בְּעֵצָם הִנָּאָה שֶׁל הַנְּשָׂמָה, הִנָּאָה רוּחָנִית. חַז"ל מְלַמְּדִים אוֹתָנוּ שֶׁרִיחַ הוּא "דְּבַר שֶׁהַנְּשָׂמָה נִהְיֶת מִמֶּנּוּ וְאִין הַגּוֹף נִהְיֶה", וְלָכֵן "כָּל הַנְּשָׂמָה תִּהְלָל" הוּא הַהִלּוּל שֶׁבָּא לְאַחַר הַנְּשִׂמָה שֶׁל הַרִיחַ הַטוֹב.

למה המשיח מתמהמה?

משה רבינו, ה"גואל ראשון", אמר "ונחננו מה" – אנחנו 'שום דבר' וגם המציאות כולה נחשבת כאין, שהרי "אין עוד מלבדו", "ה' הוא הכל". אמנם, תפיסה זו עלולה להגיע להזנחת המציאות ולמחשבה השגויה שהעולם אינו אלא דמיון וצריך 'לאזן' אותה בהכרה ש"הכל הוא ה'" – הממשות של המציאות, על כל חוויותיה והתפשטותה הטבעית, משקפת את האמת האלוקית המוחלטת (בלשון החסידות: 'היש הנברא' משקף את 'היש האמיתי'). המשיח, ה"גואל אחרון" שנשלח למציאות התחתונה ביותר, מגלה בעיקר את מעלת המציאות וה"ונחננו מה" שלו אומר ש'גם אנחנו משהו'. כמובן, גם תפיסה זו עלולה להתדרדר להשקפה פנתאיסטית ולעבודה זרה המאלילה את העולם והיא צריכה איזון. לכן צריך לנוע באופן תמידי, ב"רצוא ושוב", בין שתי התפיסות – "ה' הוא הכל" ו"הכל הוא ה'". כדי לחבר את שתי בחינות ה"מה" הללו – מה שהוא לא-כלום ומה שהוא משהו – מתמהמה המשיח. אכן, "אם יתמהמה חכה לו – בא יבא לא יאחר". עם ישראל (בגימטריא "אם יתמהמה") ניחן בחכמה היהודית האומרת 'חכה-מה', חכה למתמהמה, והוא אף עושה זאת עם חיוך-מה, חיוך קטן וצופן-סוד היודע ש"הכל הוא ה'" וממילא המשיח בעצם כבר נמצא כאן. כאשר "אור חדש על ציון תאיר" יתגלה ש"אין כל חדש תחת השמש" – ה' יתברך היה-הוה-יהיה והגאולה נמצאת כבר בחומר הגלם של המציאות. השיעור הגדול בגליון השבוע עוסק מהיבטים שונים בתהליך הזה – המעבר של משה מדור לדור בכלל, עם דגש על המעבר מ"גואל ראשון" ל"גואל אחרון", והמגמה של בנין הטבע היהודי האמיתי בארץ ישראל והחשיפה שאנחנו טובים בטבענו ושהאלקות מופיעה במציאות כולה.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?

שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:

079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

ג	ל	ע	י	נ
ו	א	ב	י	ט
נ	פ	ל	א	ו
ת	ר	ת	ו	ר